

308870

ప్రతిదినము ప్రకటింపబడును

VOL. 3

చెన్న పట్టణము 1916 సం॥ నవంబరు నెల 15 వ తేది బుధవారము

No 190

సంపుటము. 3

న శ నా మ స ం వ త్స ర కా క్తి క మా స బ హు శ ష స్తి యే.

నందిక ౧౯౦

536 సర్వవృత్తిక విష సంజీవిని.

మాన (100) రూపాయలు బహుమతి.

ఏదైనా వచ్చువాడు!

నవ్వమో బోదురు !!

ఈ మందు ఇతరుల మాయమందు పండిది గాదు. ఉపయోగించినచో తప్పక మంటయు బాధయు తీరును. శ్రీశైలుబాధకేగాక, ఎలక, కుక్క, నంద్రగబ్బ మొదలగు జంతువుల విషములకు నుపయోగించును. ఈ మందుచే శ్రీలబాధ నివర్తించుకొను వండుక్రయముతో నూరురూపాయ లియ్యగలము. వెలకులభము.

వెల 2 సీసాలు గల ప్యాకెట్టు 1-కి 8 అ. పోస్టేజీ రి ఆణాలు ఒక పేతడవ (2) ప్యాకెట్టు తెప్పించుకొన్న పోస్టేజీ ఉచితము
1 డజన్ ప్యాకెట్టులకు పోస్టేజీతో రూ 5-0-0
1 డజన్ ప్యాకెట్టు కొన్నవారికి (1-8-0) వెలగల ఛాక్ సలర్ ఫోటో పేనా ఇనాము.
టి. సీతారామ మొదలియారు.
8. కందప్ప మొదలిసిద్ది, తిరువల్లి క్కేడి, మదరాసు.

ఉమ్మిడి రామయ్య శెట్టి, గురుసామి శెట్టి కంపెనీ.

మరాఠ్ వర్తకులు, మద్రాసు.
తంలివిలాసము: "ఉమ్మిడి మార్" పుత్రాసు.

ఈపటములో కను పరచినట్టి అనేక విధములైన గాజులు నమ్మకముగా సువచన బంగారుతో తయారుచేయబడి యున్నవి. వలయు వారు ఈపటములో యుండు నెంబరును చూచిన మహారి విషయములు తెలియ పరుస్తున్నాము ఇంకా మానద్ద బంగారు గుల్లితోడాలు, గట్టితోడాలు, గట్టికలు ఉంగరములు, రాళ్ల వుంగరములు, డాలర్లు, గడియారపు గొలుసులు, కానుక చేర్చు, వెండిగలు అనేక

విధములైన వెండిపాత్ర సామానులు హాజరున యున్నవి. నాణ్యమైన నగలు పూచీయివ్వబడును. 538

కె.బి జోషి అండుకో, నెక్-మరి బిల్డింగు

నెం. 321, హరన్ బరోడ్డు, ఫోర్ట్, బొంబాయి.
పూర్ణముగా నవీన మయినది.
లోడవుక్ ఫోర్సు పంపు.

25 అడుగుల లోతునుండి నీరుతోడి అంత ఎత్తునకు వైకిలాగును. గంటకు 2000 గాలనులు పోదును. 2 అంగుళములు నుభము. నిర్భయ చల్లార్పుటకును, నీటిని వైకి కొట్టుటకును జములు ఏర్పాట్లు చేయబడును. ఒకచోటనుండి మరియొకచోటికి నులభముగా తీసికొని పోవడదగి యున్నది. బహు స్వల్పశక్తితో ఎడతెగని ధార ప్రవహింపజేయును. ఒక క్క ము ని పి పని చాలును.

డిప్ వెల్ పంపు ఇతర పంపులు కావలయునని మాకు వ్రాయుడు.

వెల రు. 55. K. B. JOSHI & Co., No. 321 Haranby Road, Fort, BOMBAY. (537)

సంగీత ప్రదాయిని

వెల రూపాయలు 3.

ఈ గ్రంథము అతిప్రసిద్ధి చెందిన దాక్షిణాత్యగాన విద్యాపారంగతులైన విద్యాక క. వరదాచార్యులు, కె. వి. శ్రీనివాస అయ్యంగారు, వీణ కృష్ణమూచార్యులు వీరలచే రచింపబడినది. ఇందులక్షణ సంగ్రహమును అభ్యాసపద్ధతులును, స్వరజతులు, వర్ణములు, త్యాగయ్యగారి కృతులు, పట్నం నుబ్రహ్మణ్యయ్యగారి కృతులు, వీక్షితకృతులు మొదలగు, సుమారు 140 పురు బహులును స్వర, సాహిత్యపాఠ, కాలములకుగురుతు శేర్పంచిఅందరికి నులభముగ గ్రాహ్యమగునటుల వ్రాయబడియున్నవి. హాశ్యవియము, వీణ ఈ ఉభయవాదములకు పటములును, వీటిగుణములును, వీటి సుపయోగించు విధములును వ్రాయబడి యున్నవి. పీల్ క్రొను 16 పుటలు పైజు 500 పుటలు. దశసరి స్లోసుకాగితములొ ముద్రితము. కాలికో బయిండు బంగారు గిలటు చేయబడి యున్నది. వలయువారు ఈ క్రిందివారికి వ్రాసికొనవలెను.

మొసర్పు హో అండు కంపెనీ,

546 క్రింబర్న్, మద్రాసు.

తామర తైలము

డబ్బి 1-కి వెల 0-4-0 12-కి రూ 2-10-0.

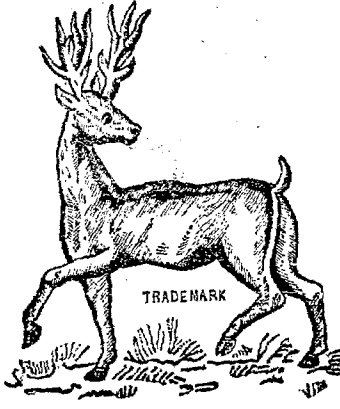

మా తామర తైలము ఒక్కడెప్పుడు నాలుగు అణాలవకొనినాల్గుచు సారులు నానచి యెదల తామర నిర్మూలకును నయము కాని యెడల మీ వాల్లుజుటాలు తిరిగి తీసికొని వచ్చును. ఈ తైలమును ఒక సారి నాడిన నుభవడ గలదు.

అమృతాంజనండిపో; బొంబాయి, అండ్ మద్రాసు

చత్రములరాజు

అసలు "లేడి" గుటుతు

అందమునకు, చౌకకు, చాలకాలము మన్నుటకు "లేడి" గుటుతుగల గొడుగులనేవాడుడి. "లేడి" గుటుతు గొడుగులే చాల మంచి"వని ప్రతివారును చెప్పదురు. జాతీయ వస్తు ప్రదర్శన సభయందను పేరు వహించిన దిదియే. బనియన్లు, ఫెల్టుటోపీలును చాల తక్కువ ధేట్లకు దొరక గలవు. నలయువారు ఈ క్రింది విలాసమునకు వ్రాయుడు.

Ebrahim Currim & Sons, Umbrella Merchants, No. 251/53, ESPLANADE ROW, MADRAS.

Hed Office:— Bombay Branch:— Calicut 541

బాధాపీడితులకు వరము: ఐనాడిక సహితమైన డా॥ పి. డి.

సావంతుని వనోపధిసారసపరిల్లా

ఈ పుస్తకపు రత్నమువలన జనించుబాధ్యములకు కిరీటునువంటి మందు. కురుపులను, మచ్చలను గండమాలలను పుండ్లను, ప్రానినోపులను అన్ని నిధములకలన గలుగు చర్మరోగములను పోగొట్టును.

మిక్కిలి శక్తివంతమైన రక్తశుభ్రకారిణి (28)

కనాపిడిపార్శ్వపల్లా గుణ మిచ్చుట నిస్సంశయము, సహజమైనను మధ్యరచ్చినను అన్ని విధములైన దోషములను పోగొట్టును. శరీరమునందలి సాచిరసదోషములను, పులుబద్ధకమును కాశసంబంధమును నొప్పులను పోగొట్టి రక్తమును శుభ్రీకరచును. శరీరాగ్ర్యమును గలగ జేయును. 15 రోజులకర కుండుటకు 4 బొమ్మల బుడ్డిలలో అమ్ముబడును.

ప్రొప్రైటరు:— పి. డి. సావంత్. 144. ఫననవాడి. నెం 2 బొంబాయి. Proprietor P. D. SAVANT. Fanaswadi No 144 No 2 BOMBAY,

కృష్ణ దేవరాయకాలపు ఆంధ్రవాఙ్మయస్థితి నెఱింగించు చారిత్రికభాగము వెల రు. 1-2-0 ప్రతి ప్రతులకు 1 ప్రతి యినాం. గ్రంథ వికేతలకు మంచి కమీషను ఇవ్వబడును. ఇండియా ఇంస్టిట్యూషన్ యందును ముద్రాధికారులచేతను ప్రాచ్యదేశీయ భాషాపండితులచేతను గొనియూడబడినది. ఎస్.పంతులు నెం. 22 రు. ఆచారపుక్ పీఠి, మద్రాసు.

A New Book on a Highly Patriotic Subject !!
(IN ENGLISH.)

"A NATIONAL FLAG FOR INDIA"
With 30 coloured illustrations and an introduction by the Hon'ble Rao Bahadur B. N. Sarma, Member of the Imperial Legislative Council in India. Price Re. 1. Copies can be had only from Mr. P. Venkayya, National College, Masulipatam.

Approved by Text Book Committee
కథలపుస్తకములు:—(1) సరస్వతి (2) సులోచన (3) కావ్యమేల రు. 0-4-0 దేశభాగ్యమును, ధాతు పుష్టియు నొసంగు టాస్కమాత్రము 48 కి రు. 1-0-0. 528 "విద్యానిధి", 87 రామస్వామిపీఠి, మద్రాసు.

ఏక భాషావిప్రళంబు

ఇది వెన్నెలకంటి అప్పారాయ విరచితము. వెల 0—4—0 పోస్టేజి అధికము. ఆంధ్రపత్రికా ముద్రణాలయము, తంబుకెట్టిపీఠి, మద్రాసు.

నీవు ఇట్లుకట్టెదవా? అట్లయిన కాస్త్రు అయిరక కాలమున్ను సురీల స్వేయి కేసెను, ఆర్మి మెంటల్ రెయిలింగు వైరాలకు, (సి. గోపాలనాయకర్ అందునన్ను బేసిక్ ఖాండి మద్రాసు వారికి వ్రాయుము.) 557

ప్రాణము గల బొమ్మలు

బయస్కోపులు - ఫీలుములు - డేరాలు - గ్యాసుడిఫ ములు - బొమ్మలకాట్టలు - గారడీ పుస్తకములు విక్రయించె దమ్ము - క్యాటలాగు కావలెనా. (592)
బి. ఈవ్వేరపు అందు సన్ను, విశాఖపట్టణము.

ఆంధ్రసర్వకళాశాల - విద్యాప్రస్ఫుత్తి.

ఇది శ్రీయుత కట్టమంచి రామలింగారెడ్డి గారిచే వ్రాయబడినది. వెల 0—4—0 పోస్టేజి ప్రత్యేకము. ఆంధ్రపత్రిక ప్రెస్, రి, తంబుకెట్టిపీఠి, మద్రాసు.

కూరకాయల, పువ్వుల విత్తులు.

పండ్లచెట్ల మొక్కలు, సంపంగి, రోజామొదలగు మొక్కలు మా వద్ద దొరకును. కావలసినవారికి ధరల పుస్తకము పంపబడును. మా విలాసము:—
యం. ఓబళప్ప అందుబ్రదర్సు, 588 బసవనగుడి, బెంగళూరు సిటీ.

క్రీడేషులైన గోపాలకృష్ణ గోఖలేగారి చక్కని రంగుల చిత్రపటము

ప్రతి 1-కి వెల 0-1-0 12 ప్రతులకు 0-9-0
వి. పి. ఖర్చులు ప్రత్యేకము. ఆంధ్రపత్రికా కార్యాలయము, పోస్టుబాక్సు 212, మద్రాసు.

కల్యాణి - ప్రతిభుండు

ఇది షేక్స్పియర్ న్ను ఇంగ్లీషు మహాకవివాటకము ననుసరించి తేట తెలుగున శ్రీకృష్ణుడు బాల్మీకము తెలియకట్టరచింపబడినది. ఇతర భాషాకవుల రచనా చతుర్త్తములు, మన తెనుగువారికి తెలుపకలయునని ప్రారంభించిన వానిలో నిది మొదటిది. దీని కథాంశవిధానమును పాత్ర చతుర్త్తమును రచయిత ఆదర్శముగా. కల్యాణి ఆ 1. ప్రతిభుండు.

ధైర్య కవచము

మనుజులకు గల పాపము గుణములలో ధైర్యము ప్రధానము. ధైర్యమనగా ఆపదలందు మనస్సు చలించకుండుట. మనుజుడు ధరింపదగిన ధైర్య కవచములను అశ్రు శస్త్రములచే ధేరింపదగినది. ఈ ధైర్య మనెడి కవచమో ధైర్య శస్త్రములకు అధ్యక్షము. ఈ ధైర్యమును ప్రతిపాదించుటకై "ఆర్యశ్రీభిక్షుత్ గాంగేయాత్ ఆర్యశ్రీచ వానా మతిః" అనెడి జీతేంద్రియుడైన భీష్మునియొక్క చరిత్రము పతి సులభమైతిని తెలిపియున్నది. వెల 6 అణాలు.
ఆర్. వేంకటేశ్వర్ అండ్ కో, ఆనందముద్రాలయము, మద్రాసు.

జూ బు లు.

విలేఖకులకు ప్రకటన.

వరదలవార్తలు ప్రత్యేకము వేయవలసి వచ్చినందున కడచిన వారము ఈవారము ఈరెండు దినముల మాకు సాధ్యమైనంతవరకు వార్తలు ప్రకటించియున్నాము. మేముప్రకటించజాలక పోయిన జాబులు అనేకములుకలవు. దినదినము మాకు వార్తామాసములు వచ్చుచునే యుండును; గావున ప్రాతలేఖలు ప్రకటించజాలము. లేఖకులు తమింపుదురు గాక.

మరియొకప్రాధాన:—యుద్ధముకారణముగా కాగితముల కొరతేర్పడి యున్నది. కాబట్టి లేఖలు వ్రాయువారు వ్యవస్థగా వ్రాయుదురుగాక యని కోరుచున్నాము. ఇక ముందు వరదలను గురించి వ్రాయువారును ఈసంగతి ముఖ్యముగా గమనింపవలెను. క్రొత్తసంగతులను వ్రాయుటమంచిది. ప్రాతసంగతులనే త్రిప్పి గందరగోళముగా వ్రాసిన యెడల ప్రకటించుట సాధ్యముగాదు.

ఇంకొకప్రాధాన:—వ్రాయువారు కాగితమున కొక ప్రక్కనే విరళముగా వ్రాయవలెను. రెండవప్రక్కల గజిబి జిగా వ్రాసిన వ్రాతలు త్రోసివేయక తప్పదు:—సంపాదకుడు.

**I
ఆంధ్రజాతీయ కళాశాల.**

అయ్యా,
శ్రీ ఆంధ్రజాతీయ కళాశాలకుగాను దీపావళి రోజున వసూలుచేసి పంపించిన యాదిగువ ధర్మములను వందనములతో నందుకొనినారము.

డి. వెంకటపతిరాజుగారు	చెరుకుమిల్లి	13-1-0
గుండు వెంకన్నగారు	కోరుకొల్లు	4-7-0
నిమ్మగడ్డ పిచ్చయ్యగారు	సిద్ధాంతం.	1-8-6
నందుల నరసింహంగారు	తిరువూరు	10-0-0
భో. వెంకయ్యగారు	గుండుగోలను	16-8-0
అత్తులూరి మూర్త్యనారాయణగారు	ఈమని	2-0-0
వింజమూరి భావనాచార్యులుగారు	గుంటూరు	16-0-0
చాగంటి కామరాజుగారు	ఆరెంపూడిఆన్నవరం	7-1-0
వి. లక్ష్మయ్యగారు	కావలి	22-0-0
ఎ. కైలాసశర్మగారు	పల్లికేట	2-7-0
పి. ఉగ్రహంధ్యం పిల్లేగారు	ఏలూరు	5-6-0
కొండెపూడి నాగభూషణంగారు	బొండాడ	6-0-0
ఎం. వి. శేషగిరిరావు	మునుపల్లె	4-14-0
నూరిగుచ్చి శేషచలశర్మగారు	అమృతలూరు	10-0-0
మూర్తి సాంబయ్యగారు	బెజవాడ	4-6-0
యస్. భవన్నారాయణగారు	మంచాల	2-0-0
చెన్నపట్నం	చెన్నపట్నం	884-10-8
ఎ. జయరామారావుగారు	నరసాపురం	18-0-0
తులపాటి వీరభద్రరావుగారు	నందిగూడు	42-0-0
వాసిరెడ్డి వీరయ్యగారు	చేబ్రోలు	27-9-0
జి. లక్ష్మీనారాయణగారు	వినుకొండ	20-2-0
ఎం. కోదండరెడ్డిగారు	పొట్లపూడి	7-4-0
శేషమళ్ళ వెంకప్పగారు	రాజుపేటాడవరం	3-0-0

కోన సీతారామరావు.

II

గుడ్డివారి చదువు

అయ్యా,
బంగాళా రాజధానిలో, జట్టిరంజులు ప్రేమనుదగ్గరగా ఎ. యి. యల్. యమ్ మిషనరీలవలన స్థాపించబడిన జాత్యంధసాక్షికాలనుండి ఒక యువకుడు తాను స్కూలు ఫెరెట్ ప్యాసు అయి పదిభాషలలో వ్రాయును, చదువును నేర్చి ఆంధ్ర సోదర సోదరల విద్యాభిలాషియై దేశసంచారముచేయుచున్నట్లు గంభీరవాక్యములతో మానంద్యాల యస్. పి. జి. ట్రయినింగు పాఠశాలలో నిన్న ఉదయమున ఉపన్యసించెను. ఆపాఠశాల తొమ్మిడుగురు ఉపాధ్యాయులు గలిగి ఇంచుమించు 165 అంధవిద్యార్థులతో వృద్ధి అగుచున్నదట. మన పాఠశాలలోవలె వారికిని పాఠశాల క్రమపట్టిక గలిగి, సాహిత్యము, గణితము, చరిత్రము, భూగోళము మున్నగు గల పాఠములను చదువుటకుగాను, వారికి గల పుస్తకములు వియ్యపు గింజలంత ఎత్తుగలిగి, దీగముగాను బలువుగాను యున్నవట. మనకండ్లతో చూచి ఎంత తొందరగా చదువగలమో అంత వడిగా వారును చేతిజేష్టతో తడుముచు చదువగలుగుదురట. ప్రస్తుతము మన స్కూలు వైసల్ కున్న చరిత్ర గ్రంథము యిమిడికగలిగి, చేతబట్టి ఓలుగానుండి, చక్కని కాగితములపై నల్లని

అక్షరములతో అచ్చొత్తి యుండినట్లు గాక, వారిచరిత్ర పొత్తము నాల్గు భాగములు గలిగి ఒకరిద్దరివలన ఎత్తబడవలెనట. రంగులు గుర్తించుటకు వారి కొకవిధమయిన గోలీలు యున్నవట. ఆగోలీలు ఏరంగుకు ఏర్పరచ బడ్డవో ఆరంగుగలవోటను సూచించుటయే ఇమమును ఆకర్షించులాగున ఆరంగును ఆగోలి ఆకర్షించి వారికి ఏరంగో ఆరంగుస్పృశించు లాగు జేయును. భూగోళ శాస్త్రములో వైసర్థికరూపములను, ననుసరించి ఉబ్బెత్తులు చేతను రైల్వేస్టేషనులకు సన్ననితీగల చేతను చేయబడిన పరమలద్యారా, మనవలెనే అన్నియు బోధింపగలిగిన పరికరములు గలవట. మనపాఠశాలలలో కాలక్రమ పట్టికను, ననుసరించి వాతావరణము తెలుపుటకు అంధులే కాలపరిమాణ సూచనకుగాను అమర్చబడియున్న గడియారమును తడిమి గంటలను కొట్టవలసినట్లు గోటుచుండురట. కండ్లు యున్నవారు రాత్రి చదువజాలని పనిని తాము రాత్రి పగులు వివక్షితలేక, దీపమునైనను గోరక చదువగలరట. తనవలెనే జాత్యాంధత గలిగిన సోదరులను విద్యాభివృద్ధి గుంటూరు తాలూకా రెంటు చింతలఅను గ్రామమందున్న పాఠశాలకు బంపిన చాలాసంతసించెదననియు, ఏతే పాఠశాలకు సహాయము చేయదలచినదో సత్కరింపుమనియు జెప్పెను. ఆహా; కండ్లులేక, తనకష్టములను పాటించక, చైర్య శైర్యములతో వెక్కువదల మైయు నుండి నొంటరిగా తిరుగుచు, తనసోదర, సోదరీమణులను బాగుచేయుటకుగాను దేశ సంచారము చేయుచున్నాడు. దేశభిమానులు, శక్తి వంచనలేక నీతని ఉద్యమమునకు తోడ్పడి, మీ కెక్కడయినను అట్టి అంధులు కనబడినచో వారి పురికొల్పి దేశసేవ జేయ ప్రార్థితులు.

దీనుడు

క్రీడేషులైన త్రిసూరు సుందరమ్మగారు

ఈ సాధ్వీ 1855 వ సం॥ రమున జన్మించెను. తండ్రి గారు ఢిల్లీ వెంకట్రామదాసు పంతులుగారు. తల్లిగారు వెంకటాయమ్మగారు. తండ్రి 1900 లోను తల్లిగారు 1914 లోను పోయిరి. ఈమెకు దలిదండ్రులయందు గల భయభక్తులు, ప్రేమయు నెంతయు వర్ణనీయములు. సహస్రాధిక రూప్యముల వెచ్చించి వారి కార్యముల జయప్రదముగ జేసెను. అస్కాపురమున హైందవులకు సత్సంపుట సదుపాయముగా గట్టించెను. పేరుల కనేక సౌకర్యముల గలిగించెను. శ్రీవిద్య యందభిమానము మెండు. ఆంధ్రభాషాభిమానముగలదు. బ్రహ్మ పురాంధ్ర భాషాభివృద్ధి సమాజపు బహుమతిపరీక్షల కప్పుడప్పుడు పుస్తకములతో చందాలతో యిచ్చుచుండెను. శ్రీవిద్యాభివృద్ధికి జరుగు శ్రీ సమాజముల సభలకు నసికాపురమున గౌరవాగ్రాసనాధిపతిగ నుండుచుండెను. హెచ్చు విద్యాధికురాలు గాకపోయినను గృహకృత్యములను దెలివిగను జూచుకొనుచుండెను. సంగీతమున బాలప్రేమ, సంగీతశాస్త్రజ్ఞు లేవారొచ్చినను శ్రీ సుందరమ్మగారింటికీ రానివారండరు. సత్కారమునొందక పోరు. ధనికురాలను గదాయను గర్వమామె కిందుకయును లేదు. బీదలకష్టముల జూచియోర్పు లేకుండెను. వారి కెన్నియో సౌకర్యములను జేయుచుండెను. ధానధర్మముల జేయుటయందును సంతర్పణలు నన్ను సత్రముల జరిగించుటయందును శ్రీ సుందరమ్మగారివంటివా రికాలమున కొద్దిమందియే యుండురు. అట్టి ప్రఖ్యాతిగన్న సాధ్వీ నేడు లేదయ్యె. ఆమెను మరిజూడలేము. ఆమె పురుషాత్ముల వినలేము. జేయు సత్కారముల కన్నులార గనలేము. కాని యామె పేరు మరువజాలము. ఆమెచే జేయబడిన గొప్పకార్యములు మాయముకావు. ఆమె పృథ్వీదీయనుట కాటంకములేదు. అని కాకల్ల తిరుమలరావుగారు వ్రాయుచున్నారు.

ధర్మవరము - రామ భజనసభ, సాలెపేట:— ఈ యుభయభజన కూటముల యందును వారమునకు రమారమి యేబది సేరుల కెక్కుడుగానే వియ్యము కూడుచున్నవి. వీనితో బదియందొ బాలకుల నవలీలగా బోషించవచ్చును. కనుక నీసమాజకు లక్ష్యములేక గుడ్డలేక చదువులేక చెడిపోయెడి దిక్కులేని చిన్నవారిని జేరదీసి విద్యాబుధులగఁగఱపి కనీస పక్షము వారి నేడవ తరగతి యందైన నుత్తీర్ణులుగా నొనర్చి యితరులకు వాగులు భారవహులుగా నుండనియట్లు చేయుట సమంజసము. ఇదియే వృద్ధిదానము. ఇట్టి దానములభివృద్ధి నొందినగాని దేశముత్కృష్ట దేశకు రాజులరు. అని ఒక పురవాసి వ్రాయుచున్నాడు.

న్యాయస్థాన వార్తలు

జూరీలను పోలీసు కోర్టు.

భారతీయులపై నేరారోపణము.

పోలీసులను గడబిడ

పోలీసువారి కేసు.

భారతీయులపై నేరారోపణము.

నవంబరు 14 మంగళవారము.

నేటిదినము ప్రభుత్వమున పోలీసు సబ్ ఇన్ స్పెక్టరు ఎల్. పి. గోవిందస్వామి నాయుడుగారు విచారింపబడిరి. జూలై 31-వ తేదీని గుర్తుపట్టుట డెప్యూటీ కమిషనరుగారి ఆఫీసులో జరిగినది. అంతవరకును ముద్దాయిల నందఱు సరికూర్చుటకు వీలులేకుండెను. భారతీయు లొక మెట్లవరుస నుండియు, ఆంగ్లో ఇండియను లింకొకవరుస నుండియు మేడపొదికి బోయిరి. భారతీయుల తరపున పచ్చపాపా హోష్టలువాడను సుబ్రహ్మణ్యముగారును, ఆంగ్లో ఇండియనులతరపున ముద్దాయి ప్రేసీతంద్రియు, కలెక్టరుకేసరి రికార్డుకేసును, అగు ప్రాసీ గారును గుర్తుపట్టు ప్రదర్శనమునకు వచ్చిరి. డెప్యూటీ కమిషనరుగారి కచేరీమందిరమున మొదట భారతీయులు ఆంగ్లో ఇండియనుల గుర్తింప గోరబడిరి. భారతీయులు డెప్యూటీ కమిషనరుగారి స్వంతగదిలో నుండిరి. ఒకొక్క భారతీయుడు సాక్ష్య మిచ్చిన పిమ్మట ప్రత్యేకముగ పంపించివేయబడు చుండెడి వాడు. ఇరుకత్తుల వారిని ప్రత్యేకముగా నుంచుటకు తగిన యేర్పాటులు చేయబడినవి. భారతీయులు గుర్తు పట్టుట ముగిసిన వెనుక ఆంగ్లో ఇండియనులు గుర్తుపడ నియోగింపబడిరి. డెప్యూటీ కమిషనరుగారి ముందు సాక్షి జరిగిన వృత్తాంత సంతయు వ్రాసెను. సుబ్రహ్మణ్యము సాక్షిగారులు దానిని జూచి దానిపై సంతకముల వ్రేసిరి. సాక్షి ఫేసెలుగారి నెఱుగును. గుర్తుపట్టుట యారంభింపక పూర్వము అరగంట క్రిందట నతడు 9వ ముద్దాయి శ్రీపతి రావును గుర్తించెను. రావలసిన వారందరును నేగము రాకుండుటచేతను, అత డాఫీసునకు తొందరగా బోవలసియుండుటచేతను ముందుగా గుర్తుపట్టు గోరబడెను. వెంటకరెడ్డి కేసులో శ్యామారావుగారు సాక్షి నొకమారు పరీక్షించియుండిరి.

పిమ్మట సి. పి. లాకీ అనుసాక్షి విచారింపబడెను. ఇతడు, దొరతనమువారి తంత్రివార్త కార్యాలయమున నొక యుద్యోగి. వయస్సు 35 సంవత్సరములు. సేంటు ధామసు మౌంటువద్ద నివసించుచున్నాడు. ఇతడు సాధారణముగా రెయిలు బండిలో ప్రయాణముచేసియే ఆఫీసునకు వచ్చుచుండును. జూలై 27 వ తేదీని ఉద్యోగస్థుల మొదటిబండిలో ప్రయాణముచేసెను. గేటువద్ద కతడు బోవుసరికి భారతీయులు ఆంగ్లో ఇండియనులు వాడులాడుకొని కోపించుకొనుచుండిరి. కన్నున సాయరు, రాధాకృష్ణనుగారలు వాని కలిసమీపముగా నుండిరి. అతడు రెండవగులు ముందునకు బోవగా వివేకానంద అను ముద్దాయి గొడుగుతో సాక్షిని కొట్టెను. అప్పటి కప్పుడే పెద్దదబ్బుతలాట ప్రారంభమయ్యెను. కృష్ణారావుగారు రిచ్చాపర్లగారివద్దకు వచ్చి తన్నుతడె కొట్టికొంటుల పిర్యాయ చేయుచుండుట సాక్షి వివేకానందను. సాక్షికి గొడుగుదెబ్బ తగులలేదుగాని రాయమూత్రముతగిలినది. అందునుగూర్చి డాక్టరు హోరిసు గారు, వానికొక సర్టిఫికేటునుగూడ ఇచ్చెను. అత డాదినముననే వీధి(1) పోలీసు స్టేషనులో పిర్యాయచేసెను. గుర్తుపట్టుచోటున కతడు 2 గంటలప్పుడుబోయెను. అచట వివేకానందగారిని గుర్తింపలేకపోయెను.

పిమ్మట గోహాలీ విచారింపబడెను. సాక్షి తంత్రి కార్యాలయమున పని నేర్పుకొనుచున్నాడు. ఎగ్జూరు రెయిల్వే పనితులలో నివసించుచున్నాడు. జూలై 27-వ తేదీని ఉద్యోగస్థుల మొదటి బండిలో ప్రయాణము చేసెను. సాధారణముగ నతడు వీధి స్టేషనువద్ద దిగుచుండును. 27-వ తేదీని ఫోర్టువద్ద దిగెను. 26-వ తేదీని సాక్షికిని కొంతమంది భారతీయులకును "రిజర్వేడు" వెట్రెల గూర్చి కొంత కలహము జరిగెను. సాక్షి చేలియందలి హాకీకట్ట నొక భారతీయుడు త్రీసికొనెను. 10వ ముద్దాయి రామచంద్రను ఆ భారతీయునితో గలసి యుండెను. ఆ కట్ట నడుగుటకు 27-వ తేదీని సాక్షి రామచంద్రను కొఱకు ఫోర్టు స్టేషనువద్ద దిగెను. రామచంద్రను బయటికిపోగా తా నతని వెంటబోయెను. అతడు మూకలో కలసిపోవుటచే సాక్షి వానిని కలసికొన నేరకుండెను. అప్పటికి పచ్చపాపాకాలేజి విద్యార్థులకును ఆంగ్లో ఇండియనులకును దబ్బుతలాట జరుగుచుండెను. కృష్ణారావుగారు

వీధివెన్నును గొట్టుచుండగా సాక్షి చూచెను. సాక్షిమీద కొన్ని రాళ్లు పడెను. కాని వానికంత గట్టిదెబ్బలు తగులలేదు. వాసు నేమను అను ముద్దాయి మిడిల్టను మేడపట్టిని లాగుచుండుటను సాక్షి చూచెను. రామచంద్రను లక్ష్మీ నారాయణ అయ్యరులు సాక్షిని తిట్టి పొరిపోయిరి. అందుచే సాక్షి తనకట్ట నడుగ జాలకుండెను. గుర్తుపట్టుచోట సాక్షి 2, 7, 8, 10 ముద్దాయిల గుర్తు పట్టెను.

సి. మిడిల్టనుగూడ విచారింపబడెను. సాక్షికి 15 ఏండ్లు వయస్సు. సముద్ర తంత్రివార్తా కార్యాలయమున నితడు పని నేర్పుకొనుచున్నాడు. మాంటువద్దనుండి ప్రతిదినమును రెయిలుబండిలో ప్రయాణముచేయును. జూలై 27-వ తేదీ నతడు ఉద్యోగస్థుల మొదటిబండిలో ప్రయాణముచేసి ఫోర్టు స్టేషను వద్ద దిగెను. సాధారణముగ వీధి స్టేషనువద్ద దిగుచుండును. ఆదినమున వానితల్లి యామెతల్లి కిచ్చివేయమని యొకమూటను వానిచేతి కిచ్చెను. సాక్షి యమ్మమ్మ బ్రాడ్వేలో నుండుటచే నతడు ఫోర్టు స్టేషనువద్ద దిగెను. పెద్దగేటుద్వారాబోవునపుడు భారతీయు లిరిగి త్రొసివేసిరి. సాక్షి ముద్దాయిల నెవ్వరిని పోల్చలేడు. సాక్షి గేటుద్వారా బోవునపుడు వెనుక నుండి ఒక భారతీయుడు వానికొటును చింపివేసి మేడపట్టిని లాగెను. సాక్షి మట్టు ననేకమంది మూగియుంటచే నతడు దబ్బు తలాటను జూడలేదు. అతడు గుర్తుపట్టు ప్రదేశమునకు బోయెను. లక్ష్మీ నారాయణ అయ్యరు సాక్షి కయిదుగజముల దూరమున గొడుగు త్రెప్పచున్నటు గుర్తింపబడెను. కాని అతడు సాక్షి కట్టిహాయి చేయలేదు.

పిమ్మట ప్రీ వెన్ను పరీక్షింపబడెను. వయస్సు 22 ఏండ్లు. అతడు బిన్నీ కంపెనీ లో గుమాస్తా. ఉద్యోగస్థుల మొదటి బండిలోనితడు ఆఫీసునకు వచ్చుచుండును. సాధారణముగ ఫోర్టు స్టేషనువద్ద దిగుచుండును. ఆదినమునస్తాటు ఫారముమీదను బయటను అనేకమంది భారతీయులు మూగియుండిరి. అతడిదేదియు లక్ష్యము చేయక పెద్ద గేటు ద్వారా బయటికి పోయెను. 3 గజములదూర మేగు నప్పటికి భారతీయులు వాని జుట్టవేసిరి. "యూరేషియన్ కుక్కా" అని యీ మొదలగు దుర్బాషల నాడిరి. ఈ యవినీతి తగునాయని యతడువారిని ప్రశ్నించెను. ఇంతలో, కృష్ణారావుగారు వానిని తన గొడుగుతో గొట్టెను. అతడు గొట్టుచుండగా సాక్షి వెనుక దిరిగి వాని నేమియో ప్రశ్నించుచుండ వాని గోహాలీ గారలు వచ్చి మూకను త్రోయుచుండిరి. సాక్షి మరల స్లాటు ఫారము మీదికి బోయెను. మరి మూకలోనికి బోలేడు. తరువాత లాకాలేజి ద్వారమునుండి బయటికిపోయి బ్రాము నెక్కిన. కన్నుననాయరు లాకీని గుర్తుచుండగా సాక్షి చూచెను. సాక్షి కన్నుననాయరు సీతారామ మొదలగువారల గుర్తించెను. కన్నుననాయరు తప్ప మరెవ్వరును ఎవరిని గొట్టుచుండగా నతడు చూడలేదు.

శ్యామారావుగారి చేత సాక్షి క్రాసు విచారణ చేయబడెను. 26-వ తేదీ నతడు తన స్నేహితుని తన కొఱకు కొన్ని వస్తువుల కొను మనెను. సాక్షి ఉద్యోగస్థుల మూడవ బండిలో బయలుదేరినను పనికి ఒకగంట వ్యవధానముగలదు. సాక్షి వద్ద నేకజ్జయు లేదు. గేటువద్ద ముగ్గురు నలుగురు ఆంగ్లో ఇండియనులును, 40 మంది భారతీయులును వాడులాడుకొంటు సాక్షి చూచెను. ఆంగ్లో ఇండియనులు బయటనుండగా నతడు చూడలేదు. రాళ్లుగారి కట్టలుగారి వాడబడుట నతడు చూడలేదు. ఆయాంగ్లో ఇండియను లెవరో వానికి తెలియదు. పెద్దగేటు ద్వారా అతడు బయటికి పోయెను. అచ్చట వాడులాడిన భారతీయుల నతడు పోల్చజాలడు. ఛాంటర్ల రిచ్చాపర్ల గారలచట వానికి గన్నించలేదు. త్రోవులాటగాని దబ్బుతలాటగాని యతడు జూడలేదు. రాధాకృష్ణను కన్నుననాయరు లలిని త్రోయలేదు. వారివద్ద కట్టలును లేవు. రాధాకృష్ణను తోసినటుల గుర్తుపట్టుచోట నతడు నెక్కిన గాని ప్రమాణపూర్తిగ నది నిజమని చెప్పనేరడు. అతని నెవ్వరును గొడుగుతో కొట్టలేదు. ముద్దాయిలలో నెవరినిగాని యచోట జూచినటుల తతడు ప్రమాణపూర్తిగ చెప్పజాలడు. వారిలో రామచంద్రను వానిని తిరస్కరించెను.

తరువాత ఇ.ఎల్. అయ్యరుగారు సాక్షిని క్రాసు విచారణజేసిరి. సాక్షి ఆగస్టు 2వ తేదీ నుండియు సీజను టిక్కెటును కొనెను. జూలై 26, 27వ తేదీల నతడు నెలపు టిక్కె కొనెను. 26వ తేదీని మదరాసునకు రాలేదు. ఆనాడతడు మణ్మథము మకాణపున నేగెను. మునిరత్నము నెఱుగడు. అతడు సాబ్బుకొటాచుగనకు పోవలెచును. మదరాసులో 3 సంల నుండి ఉన్నను ఫోర్టు స్టేషను సాబ్బుకొటాచుగనకు దగ్గరనే యున్నదను సంగతి నతడెఱుగడు. గేటుదాటునపు డతడే ఆంగ్లో ఇండియనుని జూడలేదు.

ఇచట ఫలహారముకొరకు విచారణ నిలుపుడెను.

ఫలహారానంతరము మరల విచారణను ప్రారంభింపబడెను. మదరాసు మెడికలుకాలేజి విద్యార్థి ప్రాసీసాక్షి విచారణ జేయబడెను. ఇద్దరు ఆంగ్లో ఇండియనులు గేటున కవతల నుండగా వి సరి వేయబడుట నతడు చూచెను. వానికి వీపుమీద నొక దెబ్బతగిలెను. వెనుదిరిగి చూచుసరి కచట రెండవముద్దాయి గొడుగు పట్టుకొనియుండెను. శ్రీపతి రావు సాక్షి నేలి నొక కత్తితో గీతెను. దబ్బుతలాట జరిగిన మూడుగోజుల కతడు ఆసుప్రతికి బోయెను. పిమ్మట సాక్షి శ్యామారావుగారిచే క్రాసువిచారణ చేయబడెను. జూలై 27 వ తేదీని రాయపురమునకు బోవుటచే సాక్షి కాలేజిని విడచివెట్టెను. వీధిస్టేషనున కతడొక టిక్కెటును కొనెను. అటిక్కెట్టు నతడు తొమ్మిదివైసలకు కొన్నటుల వ్రేసెను. అప్పుడు శ్యామారావుగారు సాక్షి యెటుల బద్ధమాడు చున్నదియు కోర్టువారిని జూడగోరిరి. తమాషా జూచుటకొరకు సాక్షి ఫోర్టు స్టేషను వద్ద దిగెను. దబ్బుతలాట జరుగునని యతడు తెలంచెను. కృష్ణారావుగారు దెబ్బను కొట్టుచుండగా నతడుచూడలేదు. అదివర కతడే ప్షుడును కృష్ణారావుగారిని జూచియుండలేదు. నేలమీదతగిలినకత్తిగంటు పొడవుగా నుండెను. రెయిలుబండిని తప్పిపోవుటచే నతడు హైకోర్టువద్ద బ్రామునెక్కి రాయపురమునకు బోయెను. హైకోర్టునుండి రాయపురమునకు బ్రాముచార్జి మూడుకాన్లు. ముద్దాయి తాను రెండుకాన్లకే బ్రాముటిక్కెటును కొనినటుల చెప్పెను. శ్యామారావుగారి సంగతిని చెప్పటజూచి సాక్షి తాను బ్రామువాని కొక అణాకాసు నవ్వగా నతడెంతయో చిల్లర నిచ్చెననియు అది తనకు జ్ఞాపకము లేదనియు చెప్పెను.

కేసు 16 వ తేదీ గురువారము నాటికివాయిదా వేయబడెను.

శ్రీవిజ్ఞానవర్ధన్ పుస్తకభాండాగారము:- భట్ల వెనుమర్రు:- వైగ్రంథాలయస్థాపన 1916 సం॥ జనవరియందు జరిగినది. ఇప్పుటికి ఖుమారు 800 వందల ఆంధ్ర గ్రంథరాజంబులచే విరాజిల్లుచున్నది. దినమునకు ఖుమారు 10 మంది పాఠకులు విచ్చేయుచున్నారు. చందావసైరాలు నెలకు ఖుమారు 15 రూప్యములు భాండాగారము నలంకరించుచున్నవి. ఈ కొద్దికాలమునకు నింతయభివృద్ధికి సంతసించి మచిలీపట్నం పుస్తక సంఘమువారు 8 రుప్పలకు 1 డ్రామరయును ఖుమారు 30 రూప్యముల విలువగల సామానులు నొసంగినందులకు మేము వారి కెంతయు, కృతజ్ఞులము. దీనియందు నెక్కువ శ్రద్ధాశక్తులై పాటుపడుచున్న గొట్టిపాటిసూర్య నారాయణ గొట్టిపాటి వెంకయ్యగార్లకును నెక్కువ భవనశక్తియులైన గ్రామపాస్త్రపులగు వారికి నెంతయు వందనీయులు అని గ్రామవాసి వ్రాయుచున్నాడు.

ఆంధ్ర భాషి విద్యాభివృద్ధి సంఘము

ఈసంఘపు టుడ్రేషము ఆంధ్రుల విద్యాభివృద్ధియే. ఇందుకు నలయు సాధనములు విశ్వ విద్యాలయ నిర్మాణము, విదేశములకు విద్యాభివృద్ధిలను బంపుట మున్నగువి. కార్యసాధనములు:- ఆంధ్రులందరు సాలునకు రు 1-0-0 కు తక్కువ కాని చందాతో సభ్యులుగ చేరుట, ప్రతి సంవత్సరాది పండుగదినమునను ప్రతిగ్రామమున సభ్యులు తమ గ్రామములోనున్న వారికడకుంజ్ఞాయి యచటి వారివలన భీక్షను వైకొని పంపుచుండుట. ఇట్లు ఆంధ్రు లందరును ఈ నిధికి సభ్యులుగ చేరి ఆంధ్రమా తాశీర్వచనమునకు పాత్రులగుటకు ప్రార్థించుచున్నాము. ఈ నిధికి గౌ. బయ్యా నరసింహేశ్వర శర్మగారు ప్రారంభపు ఖర్చులకై రూ. 1000-0-0ల నొసగిరి సభ్యులుగ చేరువారు తమ చందాలను, మదరాసు తంటు శెట్టిపిది, 7, నంబరున గల ఆంధ్ర భాషి విద్యాభివృద్ధి సంఘ కార్యాలయమునకు బంప ప్రార్థింతులు.

జాయంటు సెక్రటరీలు,
కా. నాగేశ్వరరావు
పండిత డి. గోపాలాచార్యులు
వేమవరపు. రామదాసు

శారదాంబ

ఇది శ్రీధర్మబోధిని యను నాటకము.
సంఘమురావారసంస్కరణమునకు మార్గ మిందు జూప
బడినది. వెల 0—4—0 పోస్టేజీవేలు.

ఆంధ్రపత్రికా కార్యాలయము
7 తంబుకెట్టి వీధి, మదరాసు

నేపాళదేశపు కస్తూరి, మంచిది తులము 1-కి ...	30.0-0
కుంకుమ పువ్వు తులము 1-కి ...	2.0-0
గోరూజనము, మంచిది ,, ...	7.0-0
ఆదిపచ్చికానా లేక జున్ను ,, ...	3-8-0
రసభస్మము తులము 1-కి కూ ,, ...	0.10-0
సన్నకర్పూరం ,, ...	2.0-0
బాలామృతము సీసా 1-కి ,, ...	0.12-0
చుండుకు మానె సీసా 1-కి ,, ...	0.6-0

అమృతాంజనండిపో, బొంబాయి అండ్ మద్రాస్.

వాతావరణస్థితి

1916 సం॥ నవంబరు 15-వ తేది

ప్రదేశములు.	కడచిన 24 గంటలలో, నీడను వర్షపాతము.		కడచిన 24 గంటలలో, అల్పతేమోషులు		కడచిన 24 గంటలలో, అల్పతేమోషులు	
	గ్రామములు.	గ్రామములు.	గ్రామములు.	గ్రామములు.	గ్రామములు.	గ్రామములు.
గోపాలపురము	30.076	83.0	57.2	...	41.30	41.62
వాల్తేరు	30.035	83.5	70.9	...	37.45	33.29
కొంకణి	30.045	82.8	69.7	...	42.93	35.93
పంచు	29.032	85.6	71.2	...	62.34	37.17
గుంటూరు	...	88.2	69.0	...	45.91	29.97
నెల్లూరు	29.987	82.6	73.1	0.37	29.75	26.36
మద్రాసు	29.963	86.8	75.3	0.24	33.99	36.03
కడపూరు	29.970	77.0	70.7	70.3	40.27	35.32
నాగపట్టణము	29.956	84.1	72.9	41.2	30.90	32.14
కొలంబూ	29.917	85.0	71.9	0.52	77.61	64.85
తిరువనంతపురము	29.932	83.6	72.5	0.57	54.65	55.98
కొచ్చికోట	29.921	89.4	75.7	0.02	116.30	107.17
కల్లికోట	29.938	86.4	71.4	...	110.72	113.39
మంగళూరు	29.941	91.2	75.1	0.34	122.31	125.83
పొంతాయి	30.003	87.8	76.6	...	86.05	71.64
వైదారావాడు	30.032	82.3	67.6	...	55.36	29.97
అనంతపురము	...	85.8	69.3	...	29.73	19.64
బళ్లారి	30.021	86.0	68.0	0.08	27.46	18.91
కర్నూలు	30.033	88.0	71.2	...	41.07	25.83
కడప	30.015	84.0	70.3	0.19	41.55	28.60
తెంగుళూరు	29.981	78.3	53.4	0.01	51.00	33.48
గొట్టెకనాళు	22.812	59.7	51.3	1.72	51.60	47.13
ఉదకమండలము	23.050	62.6	50.7	0.26	45.83	49.02
కొయంబత్తూరు	29.970	81.8	70.0	0.06	25.92	18.40
నెల్లూరు	30.000	82.7	71.4	0.61	51.24	38.12
సేలము	29.992	80.0	70.2	0.20	42.00	36.81
తిరువనాపల్లి	29.974	80.9	71.3	0.25	26.24	26.16
పుదుకోట	29.967	81.5	71.4	0.44	33.69	28.64
మధుర	29.950	85.9	73.8	0.21	25.39	29.67
తిరువల్వేలి	1.03	14.31	17.24

రాజధాని వత్తరమునందును, బంగాళా ఖాతమునకు దక్షిణభాగము నందును వాయుభారమునందు మార్పులేదు. ఇతరస్థానములందు భారము కొంచెము తగ్గినది. బంగాళా ఖాతమునందును, రాజధానియందు దక్షిణ భాగములందును ఉత్తర భాగమున వాయువు పీచుచున్నది. దక్షిణభాగమునందు వాయువులు అతితీవ్రముగా పీచుచున్నవి. బంగాళా ఖాతమునకు దక్షిణభాగమునకు భూపాదముగాలి పీచుచున్నది. వర్ష మెక్కువగాను కొలంబూ పువ్వుమోష్టులు తగ్గచున్నది. మొత్తము ఏడవ పగటియుష్టులు తక్కువగాను గాత్రయుష్టులు కొంచెముగాను తగ్గుచున్నది. వాయుమండలమున స్థావరత అధికముగా గలదు. చక్కెరు, ఉత్తర పర్వతములందు తప్పు భార స్థానములందు దట్టములేకు మేఘములు గలవు. మద్రాసు దక్షిణభాగమున వర్షము తగ్గినదిగా కురిసినది.

ఆర్. ఎల్. జోన్నా,
వాతావరణ శాస్త్రజ్ఞుడు, చెన్నపురి.

యోగ్యుడగు నొక సేవకోద్యోగి విసుగు నిమిషములు.

(కురంగేళ్ళును.)

సీ॥ పరపు మెత్తగ లేక పన్నుండవట్టివా
కయ్యెదాటిజమట లాసనములు
కుద్దోదకమునైన శోధించుకొనవాకు
నక్కగోతులనీట నానవలసె
నింటమోమోటుంచు నెననెకు నేనిట్లు
తేజభోజనములు దినదినవలసె
జుట్టలనైనను నాదబోవనినేను
క్రిమ్యురైన యూట్లు దిరుగవలసె
గీ॥ నహాహా ! యుగ్యోగసౌలభ్య మడుగవలెనె
వీరిపాట్లు వెలిచు వధికారులకును
గుడువగుడుగు గట్టును గుడ్డలేని
వారలకు నైనసేవార్తి వలదువలదు.
గీ॥ కుడువ నొరులకు వెట్టును గూడగల్గి
నట్టివారలుకానిన లగునుకొరుల
గొలిచి చునుటకంటెను మేలు తువలయునున
బిచ్చమెత్తుటస్వేచ్ఛయందెచ్చుగాన
సీ॥ జ్ఞానోదయందైన తోన నకాబితలను
భ్రాతలనిడిపించి పంపినావు
జనసేవమాచా జన్మభూమికినన్ను
దవ్వుచుట్టులుగా దరిమినావు
అతిసౌఖ్యమునగోరు యాననంబంతయు
బూటకూలింతును బుచ్చినావు
నిన్నుగోరినదాది నన్నొక్కయేడును
వరుస నింటను నిల్వ వలదుంటి
గీ॥ నహాహా ! భారతినీకునే వైరినన్ను
నీవునన్నావహించియు నిన్నునన్ను
నొరులకమ్మకమెపోవ నోచ్చినావు
తగదునాకెల్లి నీకిది తగదుతగదు.
సీ॥ చుట్టలయింటను సుఖములుజూడంగ
బోవనెంచ నెలవు బొందవలయు
తనలోపలకుభంబు దలంచుకొన్నను దాని
సెలవిచ్చినప్పుడే చేయవలయు
తనకు నారోగ్యంబు దిప్పినయెత్తెన
సెలవొందిమతిప్రక్క జేరవలయు
తల్లిదండ్రులగోగ బాడితులై యున్న
వారిసేవింపను వలయుసెలవు
గీ॥ కూరుచున్న సెలవు సారోగ్ధంబ సెలవును
లేచుగూడ సెలవులేనసెలవు
సెలవులేకయున్నఁ జేయరాదెద్దియు
కడిది సేవవృత్తి కడిదికడిది
సీ॥ తనవెండిలికినైన దినములు సెలవీయు
మనినరెన్నాళ్లు సాలనెనువారు
తనవునస్సాధాన మనిసెలకుగంగ
నంపుచుతోక్కని ననెనువారు
తండ్రి కవరకర్మ నాజేయవలెనన్న
బనికోసా; లివుకుగా దనెనువారు
సోదరికిని జబ్బు చూచినచెదనన్న
గని యేమిచేసెద వనెనువారు
గీ॥ తండ్రిమాట్టికంటు దాచియాదిత్యవా
రమున బెట్టుచునుచు వ్రాయువారు
నట్టివారిగొల్పి యిక్కట్లబడుకన్న
సేలనున్నునుట చాలమిన్న
సీ॥ భారతినీవున్న పండితునింటిని
యత్తయుండనదేమి యభిమొయ్యు!
నకల ధర్మముల సారమెలుకున నీకు
నత్తకోబోరాట మగునటయ్యు!
ఆ మెగర్పితయైన నభిలషిద్యానిశే
మజ్జువు నీవైన నవినయముగ
నత్తనెద్దియని యామెనాదరణము
జేసిచెల్మిచుటింపగ జేయునున్ను
గీ॥ దాననీకును నామెకుఁ దగినయట్టి
గౌరవములనురార్యద గలిగియుండి
నీకునిక్రయ మాటయు నాకెట్టి
మూర్ఖ సేవయువదలును బోలెట్టి

సీ॥ అనుభవయోగ్యమా యోగ్యనంబుననీవు
పూర్ణ భుక్తియులేక పోగులవలదు
నందరునీకంటె నధికులేయనుచునం
దరనుసలాముల దవ్వవలయు
నిష్కళంకంబైన నీయంతరాత్మనీ
యధికారివశము నేయంగవలయు
నీచులనైనను నీయంతరాత్మలే
రంచునిత్యముగొని యాదవలయు
గీ॥ దీనికంతకు ఫలముముందెప్పడోప్ర
“మోస” నొనరికొండంత యాసగాని
ప్రస్తుతంబెట్లున్నయే భావింబలచి
నీవునోరూచుచున్న. సేవవృత్తి!
సీ॥ ప్రభువేతనమున పాగుగనుండు ను
పాధ్యాయపదవిని బట్టవైతి
స్వేచ్ఛయుకుళియును సిరియునుగల్గిన
స్వామివాదిపదమ్ము నందవైతి
సంఘంబులోనను సముచిత గౌరవ
ముండును విద్యయు పూర్ణముగను
వృద్ధిజేయఁగవచ్చు వృద్ధ సేవయుగల్గు
నీయింట సెయ్యది నిలువవైతి
గీ॥ కాకయున్న శాంతి కరముగ నీకున్న
సేలన్ని బ్రదుక నేరవైతి
పోతనకవి పల్కె మున్ను ఘనమ్మని
సేవవృత్తికన్న సేవవృత్తి.
ఉ॥ అన్నిటివీడి భానిసతనమ్మున నమ్ముకువోయి యిప్పుడే!
వెన్నోతలచి యెద్దొననికేమిప్రయోజనమోచునంబయుక్!
మున్ను శరంబు రోటనిడి మోటుగు నోకటిపోటు నాటివక్!
కన్ను నీరుగాన్పినను గాన్యముల్లు నే కామునంబికా॥
సీ॥ మిత్రులందరుగూడి మేలుగాదండ్రుగా
కృతులవలదని యింద్రుగాక
సోదరులూడఁగ మదిపల్కుదురుగా
కనుగులు సేగియంచెల్లుగాక
బందుకులీ తగదని భావించెదరుగాక
వరసతి మూలిన విడుచుగాక
తల్లియుఁ దండ్రియుఁ దగవుగాదండ్రుగా
కెవ్వరెట్లులయిన నంద్రుగాక.
గీ॥ ఇహపరముల సౌఖ్య మీవుగోరితివేని
చిత్తశాంతి నభిలషించి తేని
సేవవృత్తిమాని సేవ్యతాపితలను
గొల్పి మనుచు మనన కోర్కెదీర.
క॥ నిన్ను మిక్కిలి ఖిలంఁడని
నన్నటు బాధలనుబెట్ట న్యాయమవాడే!
కొన్ని దినంబులలోపల
నిన్ను ను నన్నును విముక్తి నేరేయిదువే॥
సీ॥ కడుపుమాడినగాని కానైనలందము
ముట్టనివారికి మొట్టికాయ
కడుపునింకుఁదని కానుల పేర్లందు
వారికి నధికార గౌరవంబు
“నవైలు” గొన కుండ చవిగండి ద్రావెను
వారికి సతము చికారగుల్లు
నాలుగేండ్లకుబాబు నాధాన్యదానము
లింకిలో గొను వారి కెంతొచ్చున్ది
గీ॥ కులము తిక్కువయును కులము తక్కువయును
వృద్ధి పొందుటకును విధము లయ్యె
రెండు లేని నీవు వృద్ధి బొందగ నేర
వకుట బొమ్మ మనమ యన్యమునకు
క॥ మేరువలె గడుపునిండ న
మేయముగాఁ బెద్దవా! మేపగవలయుక్
మేయగ నేరక మేపక
నీయలవియెవృద్ధి నొంద నిర్మల మదితోక్
ఆ॥ వె॥ తినకయున్నునిన్ను జనములు నిందింతు
రప్రయోజకుండు అరుగదంచు
తినదువేని నిన్ను జనములు వనింతు
రింత వాని గాన మెంచునకుచు ॥
ఆ॥ వె॥ అయిన గాని నీదు నంత రాత్మకుబోధ
మిరినడువబోకు మేలునాదు
నిన్ను జూచి మెచ్చునన్నాడు * కన్నాడు
న్యాయమూర్తి సుజన గేయమూర్తి.
* కన్న + హడు = దేవుడు.

ఆంధ్రవాణి

సంస్థానాధీశుల సభ

మమ్ముగోల్ల ప్రభువు స్వదేశ సంస్థానముల స్వాతంత్ర్యమునకు బ్రతికూలముగ బ్రతికూలముగ గవర్నమెంటు ఎన్నడును బ్రవర్తింపజాలదనియు, అటులనే సంస్థానాధీశులును, బ్రిటిషు గవర్నమెంటుతో సేవధముగను జోక్యము గల్గించుకొనకూడదనియు, ఇట్టి యొడంబడికతో సభాకార్యములను నిర్వహించవలసినదనియు గోచెను. ఈసభయొక్క చట్టములును, విధులును నెట్లు పరిణమించినో తెలియదు. సంస్థానప్రభువులలో అనోన్య సహకారమును, ఏకీభావమును బలపరచుటకీ సభ విశేషముగ దోడ్పడవచ్చును.

* * *

కొన్ని రాష్ట్రముల ప్రజలతో జోక్యములేక, నిరంకుశముగ బ్రవర్తింపుచున్నవి. కొన్ని రాజ్యములలో పరిశ్రమలకును, ద్రవ్యోత్పత్తికిని ఎక్కువ ఆవకాశము లుండియు, దగిన సాధనములు లేక ఫలప్రదములు కావున్నవి. ఇట్టి సందర్భములలో, నీ సంస్థానప్రభువు లొక్కొక్క చోట, తమ తమ ప్రత్యేక ఆంతరంగిక పరిపాలనను గూర్చి చర్చింప నవసరము లేకపోయినను, అనోన్య సహాయముతో నభివృద్ధి పొందదగిన విషయములలో సంప్రదించుకొనుట మిక్కిలి ప్రయోజనకరమునకు సందియము లేదు. కాని ముందు ముందెట్లు పరిణమించినో తెలియవు. బ్రిటిషు గవర్నమెంటుకు గొన్ని విషయములలో మాత్రము సహాయ మిచ్చుచుండవచ్చునని వైస్రాయిగారు గోచరి. ఆవిషయము లెట్టివో వారు పేర్కొనలేదు. బ్రిటిషు ప్రభుత్వమునకు ఈ సంస్థానాధీశులు ఏవిషయములందు సలహా నీయవలసియుండునో వైస్రాయిగారు వెల్లడించుచుండినయెడల ఈసభలయొక్క స్వరూపము గొంతవరకు స్పష్టపడెడిది. కాని వైస్రాయిగా నీవిషయములో నేకాక్షరము చేతనో సంధియుగ నూరకుండిరి.

* * *

హిందూదేశ సామ్రాజ్యముయొక్క రాజ్యాంగతంత్రము నిర్ణయించుటలో మాయభిప్రాయములనుగూడ నాలోచించవలసియుండునని గాయక్యూగారు చెప్పిన వాక్యము మాకర్థమగుటలేదు. బ్రిటిషు ఇండియావారు తమ సంస్థాన వ్యవహారములతోడను, తమ సంస్థాన వ్యవహారములతో బ్రిటిషు ఇండియావారును జోక్యము గల్గించుకొనకూడదని చెప్పుచు ఇండియా గవర్నమెంటుయొక్క సంస్కరణములను నిర్ణయించుటలో తమజోక్య మెందుకో తెలియకున్నది. బహుశః బ్రిటిషు ఇండియా ప్రజలకు ఎక్కువ అధికారములు కలిగినప్పుడు ఇప్పటికేలేని ఆక్రొత్తసంబంధములు తమ స్వాతంత్ర్యమునకు బ్రతికూలముగ నుండకూడదని వారి యాంతరంగిక అభిప్రాయమై యుండవచ్చును. బ్రిటిషు హిందూదేశ చరిత్రయు నొక్కటియై యున్నప్పుడు, బ్రిటిషువారికిందనున్న ప్రజలలో సహజముగ, తమ ప్రజలకు అధికారము లొసగజాలనని చెప్పుట యవసరమగును.

* * *

హిందూదేశములో మూడవభాగము స్వదేశ సంస్థానములక్రింద నున్నది. తిక్కిన రెండు భాగములకు బ్రజాపరిపాలన ఘటించినప్పుడు ఈసంస్థానములుమాత్రము కాలమునకు కరుదముగ నిరంకుశత్వమును వహించియుండుటకు వీలులేదు. బ్రిటిషు ఇండియాలో సేవధముగ రాజధానుల పరిపాలన ప్రజాసభలవై నాధారపడియుండునో అటులనే, స్వదేశ సంస్థానములలో గూడ ప్రతినిధి సభల నేర్పరచక తప్పదు.

* * *

ప్రతిరాజధానియు, ఇండియా పార్లమెంటుకు బ్రతినిధులను బంపనట్లే స్వదేశ సంస్థానములకూడ, నీ పార్లమెంటుకు తమ ప్రతినిధులను బంపక తప్పదు. ఇండియా పార్లమెంటు రాజధానుల ఆంతరంగిక పరిపాలనతో జోక్యము గల్గించుకొనవు. కాని, యావత్ హిందూదేశమునకు సంబంధించిన అంతర్జాతీయ విషయములందు రాజధానులవలె సంస్థానములు కూడ ఇండియా పార్లమెంటుకు లోబడి ప్రవర్తింపవలసియుండును. రాజకీయ సంస్కరణములు జరుగనన్న తరుణములో స్వదేశ సంస్థానాధీశుల సభ సమకూడుట యుక్తముగనే యున్నది. కాని, స్వాధికారమున కేవిధముగనో హానివచ్చు నను భీతితో అఖిల భారతవర్షమునకును సంబంధించిన "సహాయములు" ఘటనకు బ్రతికూలముగ నుండకుండురు గాకయని గోరుచున్నాము. - కృష్ణాపత్రిక.

వికటభారతి తమ్ముడు.

వారంగోజులనుండి అంతా విచారమే - అంతా విష్ణురమే - అంతా విపరీతమే - అంతా విలపించడమే - అంతా యుభంచడమే - అంతా అలోపాలో అనడమే - వార్తలు మీద వార్తలు, వ్యాసాలు మీద వ్యాసాలు వస్తున్నాయి - కృష్ణవేణి క్రోధము వహించినది - విన్నవారికి - చదివినవారికి గుండె పగులుచున్నది - ఎంత పశు గణము - ఎంత ధనము - ఎన్ని యిండ్లు దగ్గమైనవో - ఎందరు అవాధులు - ఎందరు కుటుంబాలు ఎందరు ముడుసలులు - నిరాధారులై నిరుత్సాహులై నిదురకు నీడకు మోమువాది నిలిచియున్నారో - ఆంధ్ర అన్నయ్యలారా! దానాలు తేనె దాతలారా! నేపతేనె సోదరులారా! రండి! రండి! రక్షించండి! రక్షించండి ఆని గోదవ ధ్వనికి మిలిలేదు - తెజవాడ బృదరన్ బలె పనిచేస్తున్నారు - కర్నూలు వారి కరుణ - గుంటూరు ఆదవాని ఇత్యాదుల కుట్ర - విచ్చిక్ సేవావలి బేదార్యము - నేనోళ్ల బాగడినను తనవి తీరదు - దాతంటే దాతా? మహాదాత - కర్ణుని మించిన కరుణ హృదయుడు - ఆంధ్రభావను ఆదరించిన ఆంధ్రభావజను - అవాధుల పాలిటికి ఆవుడు - రాజు అంటే రాజా? ధర్మరాజు - స్వతంత్రుడు - సకలగుణ సంపన్నుడు - పృథ్వీలో పేరొందినవాడు - ఓకాపురాధీశ్వరుండు-పోతాడు. నాల్గువేలు. పత్రిక వారి నిధిలో బలె పని చేశావు సూర్యరాయ! శివాన్ శివాన్ ఆంధ్రపుత్రుడా! నీదయను దానమును దాటింది - ధరణిలో లేదు - కిరీటమునకు వెనుకీయవు - ఆంధ్రమాత ధన్యరాలు - జయధన - దిగ్విజయధన.

మాండలే కొటలోనుండి వచ్చాడు - వచ్చాడు అంటే ఆనందము పొందాము - ఆరేండ్లు అధికారుల ఆధారములో ఉన్నాడు - దేశభక్త గ్రంథాశ్రయ. వైవారాధన పురుషు - దయారంజితుడు - ధీరుడు - దేశోద్ధారకుడు - శ్రీ భగవద్గీతాభాష్యము తన భాషలోనికి భాషాంతరికరించినాడు. తన జాతివారిచ్చిన లక్ష్యరూకలు స్వరాజ్య సమితికి సమర్పించాడు - రెల్లం లో బహిరంగముగా బోధేశాడు - లోకమంతా లోకమామ్యుని వాక్కులు విన్నారు. కొందరు రాజగ్రహ మన్నారు. 40,000 భారతదారులు జేయుచున్నారు. మేజిస్ట్రేటు ముమ్మాటికి రాజ్యద్రోహులన్నాడు-తక్షణం వాఖిలు జేశాడు - మన అందరికీ ఆందోళము అపరిమితం అయింది. అవుతే తిల క్కాయూరు కొన్నాడా? లేదు. లేదు. లేదు. మైకోర్టునకు అప్పులు జేశాడు - అక్కడ న్యాయమూర్తులు న్యాయము కనిపెట్టారు. దేశభక్తి అన్నారు - రాజ్యభక్తి అన్నారు. తిలక్క తప్పవాది త్రొక్కలేదన్నారు - త్రికరణ శుద్ధిగా మేజిస్ట్రేటుత్వపు తప్పన్నారు. ధరావతు రద్దుపరిచా నున్నారు. ఫరీషీమండల మంతా సంతోషించినది. హో! తిలక్క సహాకరమా! లోకమామ్య! లోకబాంధవా! నీపట్టుకల ఫలించుగాక! న్యాయమున్నచోట విజయము నెంటునే యుంటున్నది. నేడు నుదినము - విన్నవారు చదివినవారు ఆంధ్రాధన్యులు - స్వరాజ్యాంధోళియు సరసమైనదే యని తేలుచున్నది. న్యాయమూర్తులు న్యాయైకవృత్తితో నిరూపించారు శుభమాచకము అను మోర్యారావములు నీకుల బడుచున్నవి. భారతమాతకు జయ.

రవీంద్రునిపేరు రవిప్రకాశుడున్న దేశములలో ఎవరికి తెలియకుండా యుండదు? టెంగాలీ బాబు - 150000 బహుమతి పొందాడు - బలెభాగా కవిర్యము చెప్పాడు - శాంతినికేతనము - ఘోషించాడు - భవోద్ధారణ భారతీయులను బాగుజేస్తున్నాడు - మనదేశములలో ప బహుమతియు లిచ్చుచున్నాడు - మనదేశము మహాకా జాపస్తున్నాడు - జహానుదేశ ప్రజలు జయధ్వనులతో గౌరవించినారు - ఆమోకాలో అనేకమంది ఆహ్వానము చేస్తున్నారు - వెనుక కనాదాలో హైందవ కల్లాలము జరిగిన చోటనుండి యుత్తరాలు వచ్చుచున్నాయి - సహాయుడి సరిగింది మఱచిపోలేదు. నేను రావన్నాడు - నాసోదరులను నావాక్యములు వెల్లారు - నేను మఱచిపోలేదు. నామత్తు దేశాన్ని అగౌరవముగా ఆదరించారు - అన్నాడు. మంజూరీతమున ఓడ విగనుని మనవిచేశారు - కనడా ఆస్ట్రేలియాలను కండ్లార కనను - మాకు మీకు పరిస్థితులు పరిష్కరింపబడుతున్నాయి నా పాదపూజినిగూడా పడనియ్యను - అన్నాడు. ఇంత నిద్రియా! ఇంత క్రోధమా? తగునా? తగునా? శాంతము లేదా? శాంతమేమిటి? పశువులకన్న పరమనీచముగ మనలను ఆదరించిన ఆస్ట్రేలియావారికి తగుయిద్ది చెప్పాడు - కరుణలేక క్రోధము గల్గి సంచరించిన కనడావారికి బాగా యిద్దిచెప్పాడు - వెనుక ఎంతడు ఖము పొందాము. ఆహంకారము అమితంగా గల్గింది. నిజమైన దేశభక్తుడు నిష్కళంక హృదయుడు - శుద్ధసౌరమము గొప్పవాడు అన్నాడు - చహ్! తగిన పరాధము చేశాడు! ఇంతైనా వివేకముగల్గి వర్తించువాణో లేదో చూడాలి - ఎంతటి దేశభక్తులున్నారండి తేలలో - ఇంకేమి వార్తలు రానున్నాయో - చూడవలసి యున్నది.

I కృష్ణ వరదలు.

రాయపూడి 12-11-16: - నేడు వరదలు భూత్రిగా తగ్గినవని చెప్పుకొన్నాను. ఒక గ్రామమునుండి యొక గ్రామమున కేగుటకు మూత్రము ఇంతలో సరియైన స్థితికి వచ్చుట కనుపించవు. ప్రవాహాధిక్యమున నిత వజరు కృష్ణా ప్రళయ సందర్భక సభవారు ఈ చుట్టుపట్ల నాల్గు మూడు గ్రామములకు వెళ్లుటకు సాధ్యముగాక నేడు మ-రా-రా-త్రీ దాక్తరు సుబ్బావధాని గారు, గారపాటి ఆంజనేయ చౌదరి గారు, కావలి శంకర రావుగారు ఇత్యాదులు కొద్ది మంది విచ్చిక్ సేవకులతో నిటకువచ్చి రాయపూడి, అచ్చిరాజు పాలెము బోరుపాలెము, లింగాయ పాలెము, గ్రామముల వీధలకావడమిడిరి. ఆ గ్రామవాస్తవ్యులగు మ-రా-రా-త్రీ మల్లెల శేషగిరి రావుగారు ఈ సభవారికి పడిన తోడ్పాటు ప్రశంసనీయును.

శిస్తులు కట్టెడు కాలముదాపున నుండుటచే ప్రస్తుతవీధ వరదలలో వైద్య నష్టపడిన వారల ఘోష యమితిముగా నున్నది. శిస్తులు గ్రహించుటలో ప్రస్తుతముండు పద్ధతులకన్న నీ యేడు కొన్ని అనుకూల పద్ధతులు గావింప పాలుబడవలె సభ వారిని మీరు కోరుకు. - అ. గోపాలకృష్ణయ్య.

II అప్పికట్ల.

కృష్ణాకుంగల్గడల వరదలచే గోడుజెండు వీధల సహాయములేకున్న ప్రతికలలో ప్రచురపంచుచున్నందునై తమకు నందనములు. రైలువేవారల వద్దనుండిగాని. కల్తెరువావద్ద నుండిగాని పశువులమేత నుచితంగా తీసుకపోవుటకు రైలు చార్జీ లేదని ఈ త్రువువులింకను రాకపోయినను ఆవులు, ఎద్దులు, బ్రాలు, దూడలు మేతలేక బాధపడు తున్నారని తెలియుటచే ఈ త్రువులు నిరీక్షిస్తు వంగలు పుర్యావైశ్యుల తరపున సముకమిటి మెంబర్లగు వెరుమాళ్లనాగయ్యశ్రేష్ఠి దేవతులత్తుయ్యశ్రేష్ఠియు నల్లవల్లి వెంకటరంగశ్రేష్ఠి అను నేను న్నూ మూడువందలు వెద్దకట్టులగు ఒకవ్యాగము పచ్చికొన్న చొప్పునరు 19-10-0 రైలుచార్జీ ఇచ్చి అప్పికట్ల రైలు స్టేషనుకు ఈదినంపగులు 4 ఘంటలకు తెచ్చినాము. అప్పికట్ల గ్రామాధికారున్నూ కాపులను మధ్యస్థులనుగా నేర్పరచి అప్పికట్ల, బర్లిపూడి పశువులకు పచ్చికొప్పను ఇవ్వబడినది. వీధలక భాగ్యవంతులక రహితులు చొప్పునతీసుక పోవు ఆతురతియు, వైఖరినిబాడగా ఆశ్చర్యము గలుగుటగాక ఈప్రాంతముల పశువులకుండు ఇబ్బందు లపరిమితుని నిర్వివాదముగా దృఢపడును. పశువులమేత నుచితముగా నిచ్చు వారలకు రైలుచార్జీ లేకనే రైలులోతీసుక పోవచ్చునని రైలు వారలార్ధపు ఇచ్చినయెడల మేమేగాక ఇతరున్నూ మరికొందరు, రహితులు సహితం మేత నుచితముగా నిచ్చుటకు ప్రోత్సహకరముగా నుండును. ఇట్టి తరుణములలో రైలు చార్జీ మినహ ఇప్పించుటనై తమరుచేయు సహాయమునకు మా ఆశ్చర్యశ్రుల తరపున, వరదలచే వెతలనొందు వీధలనులు, పశువుల తరపున తమకు నందనములు. ఇప్పుడు కర్షములు లేవు. వరదలనీరును చాలాశ్చి అక్కడక్కడ తడియారు చుండుటచే మిట్ట ప్రదేశములలోని వారలు రైలు కట్టమీద నుండి వారివారి నిజేశములకు కొందరు వెళ్లి కొందరు వెళుచున్నాను. ఐనను ఇండ్లు పడిపోయి నిరాధారులగు మూడు 150 వీధలను 100 ప శువులు ను అప్పికట్లరైలు రోడ్డుకట్ట మీదనే ఇప్పటి కున్నారగాన మేమిర్పడే తెనాలికి వెళ్లి అయిదు బస్తాల బియ్యం కొనివచ్చి కే పటి దినం వరదల బాధ నొందుకుంటి గ్రుడ్డి దిక్కులేని వారలను పంచివెట్టెదము. వీరలను పశువులను ఇప్పుడు జాలినను పచ్చాత్తాపం కలుగకమానదు. ఈప్రాంతవంకయు జల ప్రళయముగానుండి 1, 2, 3, 4, 5, తేమలలో వీరల కష్టములవాక్యానము. ఈశ్వరవేద్యము. గ్రామాధికారులు రైలు వేస్టేషన్ మేష్టరుగారును గవర్నమెంటువారి తరపున వీధల సహాయాగ్ం నియమింపబడిన బాపట్ల రే. జి రిమియ్య ఇక్ పెక్తరు వారును గుంటూరు జిల్లాసంఘం ప్రతినిధిగారును తగు సలహాలను సహాయార్థం పచ్చి వారలకు పూర్వముగానిచ్చి తోడుపడుచున్నారు. వరదలచే గోడుజెండు వీధలు ముఖ్యముగా పల్లెప్రదేశములలోని మాలమూడిల ఇండ్లు పడిపోయినవి. వీధలదూకులందరు ముఖ్యముగా ఆయా గ్రామములలోని దయాస్థిహృదయులగు వైశ్యులందరును ఇట్టి నిరాధారుల నివేశనములకు తగుసహాయముకేయుట సహ్యోత్తము. ఒక్కొక్కరు ప్రత్యేకముగా ఒక్కొక్కరికి సహాయము చేయుట సాధ్యమని తోచదు. కాన ఈలాటి ఇబ్బందులు నివర్తిదేయుటకు దానకంకణము గట్టుకొన్న ధర్మాత్ములగు గుంటూరు సంఘంవారికి పంపించిన యెడల కష్టమని మావక స్వాధీనత్వ గుల్లె పనికేయు ప్రతినిధులద్వారా అప్పికట్ల మర్రిపూడి ధర్మపూడి ఈతేరు గుడిపూడి జిల్లల్లయూడి కంకటపాలెం ముర కొండపాడు మొదలగు ఊళ్లలో సహాయార్థుల మచితిముగా నిచ్చెదరు. కాన ధర్మాత్ములందరు యథాశక్తి ముఖ్యముగా నిమ్మజాతుల వారికి సహితం సహాయం జేయుట మానవధర్మమగు భూతదయను కనుపర్చుట కిది మంచియుజును.

నల్లమల్లి వెంకటరంగశ్రేష్ఠి వంగలుపుర్యావైశ్యుల సంఘ ప్రతినిధి. పతనమందిరం తెక్కిరి.

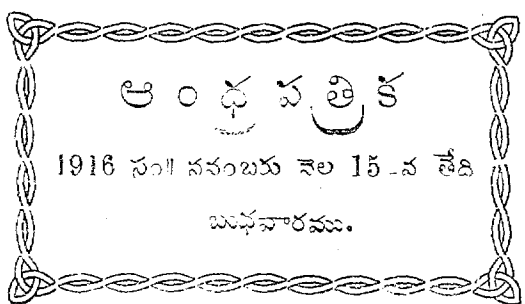
వరదలు - ఆంధ్ర పత్రిక నిధి.

(0)

నిన్న సాయంకాలమునకు వరదలు	రూ. 4809-8-4
బొంబాయి అమృతాంజనము దిపోవారు	5-0-0
100-0-0 రూ॥ శ్రీ దుందిగల్ల కృష్ణయ్య	
గురుజెల్లి లక్ష్మీనారాయణ	
అందు కంపెనీ బొంబాయి	
దుకాణంవారు చీరాల వూరు	
కూరి రామయ్యగారి పేంకటే	
శిల్పగారి పేర మారు రూపా	
యలకు హుండ్ల పంపినారు.	
రాజమండ్రి దొరతమువారి కళాశాలలోని	
విద్యార్థులు వి. వి. శర్మ ఎం. పి. గారి	30-0-0
బ్యాంకు పంపినది.	
రెడ్డి నెంటు టి. శంకరశాస్త్రి ఎ. ఎమ్ ఎస్.	10-0-0
గారు బెంగళూరు నుండి పంపినది.	
ఎం. పి. చలపతిగారు బరంపురము నుండి పంపినది.	2-0-0
కే. ఎస్. రామారెడ్డి గారు పంపినది.	1-0-0
జేవులపల్లి యల్లమందారెడ్డిగారు	
(మున్నక్క కందుకూరు తాలూకా)	5-0-0
	4862-8-4

విడుదలైన క్రమణిక.

జాబులు	2
వ్యాయాస వార్తలు	3
యోగ్యుడగు నొక కేరళోద్యోగి విసుగు నిమిషములు	4
ఆంధ్రవాణి వికటభారతి	5
ప్రధానవ్యాసము	
ఆంధ్రరాష్ట్రోద్యమము ii	6
స్థానిక వార్తలు, పోర్టు కేసులు జార్జి నెజ్జలు	7
విరోధ మహాసంగ్రామము.	
విదేశ తంతివార్తలు	8
దేశీయ తంతివార్తలు	9
కొల్లేటి వరదలు	10
ఇంగ్లీషు తంతివార్తలు	11-12
వృత్తాంత లేఖలు	13

ఆంధ్రరాష్ట్రోద్యమము

II

ప్రవృత్తి తత్వము

ఆంధ్ర రాష్ట్రోద్యమమును గురించి మాటలాడు వారును ఆలోచించువారును ఒక్క సంగతిని జ్ఞాపక ముంచుకొనిన మెకల అనేకాధ్యంతరములు మాయమై పోగలవు. లోకములో అభివృద్ధి మార్గము పూవుల పాన్పుతో సమీకృతమై యుండలేదు. ఎంతటి యుత్తమోద్యేషముతో ప్రారంభించు నుపక్రమమున వైనను కొన్ని తొత్కాలిక కష్ట పరిస్థితులు కాన్పించక మానవు. కొంత కష్ట సంఘర్షణయో సామాన్య సంఘర్షణయో ఆయుధ్యో నిర్వహణమున పొడగట్టక తప్పదు. తీవ్రతము కడలికలేని సగోవరము నంటిది గాదు. నిరంతర చలనమే తీవ్రతము. చలనమే లేకున్న జీవితము సున్న. చలనమనిన నొకవస్తువు మరియొక వస్తువుతో ఒరసికొనుటయే గాని వేరుకాదు. వృక్షముమీది ఆకు ఆడినను వాయువులో తాకుడు లేక ఆకారము సిద్ధింపబోదు. వాయువునకు కొంత

యొత్తిడి కలుగక ఆకునకు చలనమునకు తావు చిక్కదు. ఈరీతినే మానవ ప్రపంచమునను చలనశక్తి సంఘర్షణను అహరహము కలిగించుచున్నది. మానవుడు ఉత్తమజీవి. స్వతంత్రవ్యక్తిత్వము పరిపూర్ణముగా సంపాదించినవాడు. సంఘమునకు విశేషతః స్వసంకల్పముచే లోబడి యుండువాడు. సంఘము ఒకరీతిని ఈతనివలన నిర్మితమైనది. ఒకరీతిని ఈతనివలననే నిర్మితమైనదైనను మానవుడు తనకును సంఘమునకును అంగంగీ భావము కలదనుటను గ్రహించి యుండును. తన సంగమమును ఈతనిపై అధికారము నిర్వహించుననై యున్నది. వ్యక్తి సంఘముల సంబంధములును వ్యక్తుల పరస్పర సంబంధములు లోక పరిణామంబునకు సాధనంబులై యున్నవి. మానవ జీవితంబున నెన్నియేని శాఖ లేర్పడి యున్నవి. జాతులు, మతములు, భాషలు, రాజకీయ పరిస్థితులు, సాంఘిక పరిస్థితులు ఇవి యెల్ల యీ గూడ ఆ పరిణామ ప్రవాహంబునందలి నిరంతర విచికలకు జవ సత్త్వంబుల నాపాదించు వియై యున్నవి. వ్యక్తి, సంఘము, పరస్పర వ్యక్తిత్వముతో నీయ నంత శక్తులు గూడ జేర్చి ఒక్కొక్కటిగా గుణింప వారంభించితిమేని ఎన్నియేని చిత్రవ్యాహములను భావప్రపంచమున నిర్మించుకొన వచ్చును. భావ ప్రపంచమునందలి ఈ నిర్మాణంబులం గాంచి నిర్విణ్ణుడై సర్వ వ్యాపారంబును మానుకొన దలంచునట్టివాడు ఏకార్యంబును నిర్వహింప జాలడు. నిజముగా నాతండు పురుష నామంబునకే యనన్తండుని చెప్పవలసి యున్నది. కొంచెము ఎక్కువగా నాలోచించిన యెడల నాతండు కార్య విహీనుండు మాత్రమే గాక కార్య ప్రతికూలుండుననై నశించు ననుట స్పష్టము కాగలదు. ఆతడు నిర్విణ్ణుడై సంత మాత్రమున వ్యాపారము మానుకొనువాడు కాజాలడు. వ్యాపారము మానుకొంటినను ప్రమ ఆతని కుండవచ్చును గాని తనకు చెలియక యే యాతడు మరియొక వ్యక్తి యొక్క సంకల్పానుకూలముగ వ్యాపారము జరుపుచుండు నాడగును. అతంత్ర వ్యాపారంబు స్వతంత్ర వ్యాపార లోకంబున జరుపువాడగుటచే నాతడు కార్య భంగకరుండు కాకమానడు. ఆతని వ్యాపారము పరిణామ ప్రవాహంబున కెదురు ప్రవాహంబుగ నేర్పడక తీరదు. ఇది మానసిక తత్త్వ మెరిగిన వారలకును అచభవశాలురకును విదితము. కావుననే ఏమహాద్వేషముతో ప్రారంభించు నాడైనను నిర్విణ్ణత నందకూడదని ఎల్ల గురువులును బోధించుకొని వచ్చియున్నారు. నిర్విణ్ణత నందకున్న ప్రపంచము యొక్క యనంత చలనము నెట్లర్థము చేసికొనుట యని మనము ప్రశ్నించుకొనుట యవసరము. అందుల కొక్కటియే ప్రత్యుత్తరము. మనకు సమీపవత్త ముబగు గృహసంబంధముల నొక్క పర్యాయము పరిశీలించి కొందము. తల్లితండ్రి, అన్నతమ్ముడు, బావమరది, అక్కచెల్లులు, తుదికు అభేదంబాపాదించుకొను భార్యభర్త సంబంధములలోసాగు ర్షణ లేజేమో యాలోచింపుడు. పెద్దబ్బాయిని తండ్రి నెబ్బాసనిన చిన్నబ్బాయి ముఖ వికాసంబు తరుగుట గమనింపుడు. చిన్నకుమారుడు తండ్రిని జేరక తల్లి వద్దనే ఆరాడు చుండిన తండ్రి ముఖంబున పొడనూపు వికారంబు గమనింపుడు భార్యభర్త లొక్కకార్యము చేయునప్పుడు భార్యను కాదని భర్తను భర్తనుకాదని భార్యను ప్రశంసించి పరీక్షింపుడు. ఎందర మోములపై నెన్ని భావములు చిందులుద్రొక్కునో కనిపెట్టుడు. సామాన్యవిషయంబులలో నింకను నెక్కువ వికారంబులు కానరాకపోవు. భార్యకంటె ఉదారులని

పించుకొనవలయునని పాటుపడు భర్తలు అన్నల కంటె ఘను లగిపించుకొనవలెనని పాటుపడు తమ్ములు మరిదులకంటె సమగ్ధు లనిపించుకొనవలెనని పాటుపడు బావలు లోకమున నెందరైనను నున్నారు. అక్కకంటె మంచి చీర కావలయునను చెల్లెండ్రు భార్యకంటె ఎక్కువ సుఖకడవలయు నను భర్తలు లెక్క పెట్టి తరముగాన ట్లున్నారు. కాని సుసార మెల్లు సాచున్నది. ఈ భేదము లన్నియు పాటింపబడుచున్నవా? ఇవి యెల్ల యు పోట్లాటకు అనుదినము కారణము లగుచున్నవా? ఎన్నడైనను చిరుపోట్లాట పొడనూపినను కుటుంబము భగ్గునుగచున్నదా? కుటుంబము లోపల తమతమ వ్యక్తిత్వమును నిలుపుకొనుచు విభేదము లున్నను వానిని ఏమేషనిమేషము మరచిపోవుచు కుటుంబపోషణమును ఎల్లరును చేరి చేసికొనుచుండలేదా? ఎల్లరును కలసి మెలసి కలకల నవ్వుచు ప్రేమాబంధంబున కట్టబడి మెలగుటలేదా? కుటుంబపు సంపూర్ణత్వమునకు అందలి యానందంబునకు ఈచిల్లరి యల్లరులు ఈకొద్దిపాటి పోటీలు సహాయకారులని మన మంగీకరించుచునే యుండలేదా? సంఘమును లోకమును కుటుంబముయొక్క నైశర్వములుకాని వేరుకావు. కుటుంబమున రాముడు లక్ష్మణుడు అన్నదమ్ములైన దేశమున రాముడు హుసేనులు అన్నదమ్ములు. సామ్రాజ్యమున రాముడు మాక్సిమరులు అన్నదమ్ములు. లోకమున రాముడు బ్రుసిలాఫులు అన్నదమ్ములు. కుటుంబమున పోషణలన వికాసమెట్లు హెచ్చుచున్నదో లోకమున పోటీవలన ప్రవృద్ధి కలుగుచున్నది. కుటుంబమున కల్లు విభేదములున్నను వ్యక్తులు తమ వ్యక్తిత్వమును నిలుపుకొనుచు కుటుంబ పోషణమునకై ప్రేమాబద్ధులై పనిచేయుచున్నారో అదేరీతిని దేశసంపర్ధనంబునకై తెగలును లోకకల్యాణంబునకై దేశంబులును తమ వ్యక్తిత్వంబును నిలువబెట్టికొనుచు ప్రేమాబద్ధులై పనిచేయవలసి యున్నారు. ఇందువలన నొక్క విషయము స్పష్టము. లోకమున పోటీ జీవనాధారము. ఇది లేకయున్న జీవనము లేదు. కాని దీనిని నిర్వహించుట మాత్రము కొంత యాలోచనతో చేయవలసి యుండును. ఆయాలోచనా విధానం బెట్టిదియో ముందెరిగింతుము.

మరియొక చరిత్ర తీర్మానము.

మన ఇండియా ప్రభుత్వమువారు పేపరు కరెన్సీ నిజర్వ్య విషయమున నింకొక తీర్మానమును ప్రకటింప నున్నారు. మనదేశమున నోటులు విశేషముగా చలామణియం దుండుట మాచదువరు లెరుగుదురు. చలామణియం దుండు నోటుకు ద్రవ్యము నాణ్యరూపముగా ఇయ్యవలసి వచ్చిన పక్షమున ప్రభుత్వమువారు ఇయ్యవలసియే యుండురు. అన్ని నోటులును ఒకే పర్యాయ మెప్పుడును మార్పునకు రావు గావున పూర్తి మొత్తమునకు నాణ్యములు సిగ్గుముగా నుంచుకొని యుండుట యవసరము. కాబట్టి మొదట మొదట నోటులకు బగులుగా ప్రభుత్వమువారు వెండి బంగారు నాణ్యములను కట్టిలను తమ ఖజానాలో పెట్టుకొని యుండవలయు నను నియమమున్నను క్రమక్రమముగా ఆ నియమము వదలి పోయి నాణ్యములకు కట్టిలకు బదులు కొంతవరకు పత్రములు ఉండవచ్చునను సిద్ధాంతము ఏర్పడినది. ఈ పత్రములవలన విడివడు వెండి బంగారు నాణ్యములను ఇండియా కార్యదర్శి వ్యాపార సౌకర్యార్థము వినియోగించుచు వచ్చియున్నాడు. ఆ వ్యాపార సౌకర్యము ఆంగ్లభూమికి మాత్రము కల్గినదనియు మనభూమి కందువలన కలుగదగిన లాభము చెడినదనియు మొర లొకప్పుడు మాచదువరులు

వినియోగమును. ప్రస్తుత మా సంగీత యనవ సరము. మన నోటుల శారవ సంగీతం కొరకు ఏర్పడిన నిలవ ద్రవ్యమునుండి కొంత సామ్యు ఇతరోపయోగములకు నొదవుచున్న దనుట ముఖ్యముగా గమనింప దగినది. నాణ్యములు చలామణికి కావలసిన వచ్చినప్పుడు కొంతవరకు ఈ నిలువలోనుండి తీసికొని ఆ స్థానమున పత్రములు చేర్చుట యాచారమైనది. అట్టి యాచారము ఈ సంవత్సరాది వరకును ఇరువది కోట్ల రూపాయల పరిమితవరకునే చెల్లుచుండినది. యుద్ధముపైబడుటచేత నాణ్యములకును బంగారమునకును అవసర మెక్కువయ్యెపోయినది. మన ఇండియా కార్యదర్శిగారికి సంవత్సర సంవత్సరమును ఆంగ్లభూమిలో దొరకుచుండిన అప్పు మొత్తములును ఇప్పుడు దొరకుటలేదు. కాని ఆ గ్లభూమికిని మనకును గల ఆర్థిక సంబంధమున విశేషము మార్పు కలుగలేదు. అందుచేత ఎప్పటి యంతపనిని తక్కువ యనుకూలములతో ఇండియా కార్యదర్శి సాగింపవలసినవాడైనాడు. కాబట్టి ఆతనికి ఒదవు నాణ్యబలమును ఇండియా ప్రభుత్వమువారు హెచ్చిపతలపెట్టి ఈసంవత్సరారంభమున క్రొత్త శాసన మొకటి నిర్మించి నోటులకుగాను చేయబడిన నిలువలో ఇరువదికోట్లు మాత్రమే కాక ఇరువదిఆరు కోట్ల వరకును పత్రములు పెట్టవచ్చునని అధికార మిచ్చిరి. అనగా నిరువదియారు కోట్ల రూపాయల నోటులకు సంరక్షకముగా నిరువది యారుకోట్ల విలువగల ఇతర పత్రములను నిలువ చేయవచ్చునని తీర్మానించిరి. ఇండియా కార్యదర్శి ఆరుకోట్ల నాణ్యములనుచేపరు కర్రెన్సీ రిజర్వునుండి ఎప్పటికంటె నెక్కువగా తీసి యుపయోగించు కొనినాడు. అయిన నిదియు చాలలేదు. ఆంగ్లప్రభుత్వమువారికిగాను ఇండియా ప్రభుత్వమువారు ముదుగుండులు చేయుచుటకును మరి ఇతర సరఫరాలు సిద్ధము చేయుచుటకును ఈదేశమున నెంతేని వ్యయము చేయుచున్నారు. వ్యాపార సరణిలో ఈ మొత్తమునందు విశేషభాగము ఆంగ్లభూమిలో వ్యాపారస్థులకు ఈయవలసిన వచ్చుచున్నది. ఇండియా కార్యదర్శియే యీ కార్యము చేయదగినవాడు. అట్టిచ్చుట కాతనికి ఇప్పటి నిర్బంధముల ననుసరించి తగిన యంత నాణ్యబలము చాలకున్నది. కాబట్టి ఇ కొక పర్యాయము ఇండియా ప్రభుత్వమువారు ఇండియా కార్యదర్శికి నెక్కువ శక్తుల కల్పింప నిశ్చయించినారు. ఆరుమాసములవరకు చెల్లునట్టి శాసనమునుచేయుటకు తమకుగల యధికారమును వివియోగించుకొని ఏరు మరి పండ్లెడు కోట్ల రూపాయలవరకు నాణ్యములకు బదులు పత్రములు నిలువ చేయవచ్చునని నియమితురట! మొత్తముమీద నికముందు మన నోటులకు సంరక్షకముగా ముప్పది ఏనిమిది కోట్ల రూపాయలపత్రములను తక్కినవి నాణ్యములును వెండిబంగారులును నుండగలవు. 1913-వ సంవత్సరము మార్చి 31-వతేదిన 68కోట్ల సుమారునిలువలో 13కోట్లు సుమారు మాత్రము పత్రము లుండినవి. ఈ పదమూడు కోట్లప్పుడు 38 కోట్ల యనవి. హైందవభూమి ఈ సహాయము చేయుటకు నెనుదీయునది కాదు. ఆరు నెలల శాసనమును ఇండియా శాసన రిద్ధాన సభ్యులు యుద్ధాంతమువరకు నుండదగిన శాసనముగానంగీకరింపకొరవబడుదు. అంగీకరింతురనుటకును సందియములేదు. హైందవభూమి ఏమియు సాయము చేయలేదని హైందవభూమిని ఇండియా ప్రభుత్వమును మా యాధిక సభ్యుండగు సర్ విల్లియము మేయరునుబూతులాడుప్రస్వద్యక్తులగు పార్లమెంటు సభ్యులు శ్రీసహాయం బెంత విలువకలదో యాలోచించుకొందురుగాకయని నమ్ముచున్నాము.

అఖిలభారతీయ మహాసంఘమునకు సిరసంఘము. గత శుక్రవారమునందు చెన్న పురియందలి మహాజన సభాభవనముందు సైసంఘమునకు సభ్యుల నెన్నుకొనుటకై కూడిన సభాకార్యక్రమము ఈక్రిందివిధమున జరిగెను. 15 సభ్యులెన్నుకొనబడిరి. అందు 9 గురుచెన్న పురివాస్తవ్యులు. మండలవాస్తవ్యులైన 6 గురుందు 4 రు ఆంధ్రులు గలరు. గుంటూరు గోదావరి విశాఖపట్టణము మొదలగు మండలములకు ప్రతినిధులు లేరు. దక్షిణమండలములకు ప్రాతినిధ్యము మరింత తక్కువగ నున్నది. ఈమధ్యగల గమనించి ఆంధ్రమండలములకు ప్రత్యేకస్థిరసంఘ మవసరమని ఆంధ్రమహాసభయందు తీర్మానింపబడినది. ఆ తీర్మాన ఫలమును బడయుటకై ఆంధ్రనాయకులు పాటుపడిన నాంధ్ర దేశమునందు లోకారాధనజీవనము వికసించుట కవకాశములు ప్రబలగలవు.

అరేబియా పాగయోడ ఇంధాండునకును హిందూదేశమునకును నుత్తరములు మొదలగువానిని గొనిపోయెడి స్టీమరులను జర్మను లింత వరకును మాటిని ముంచిరి. ఇటీవల ముంచబడిన అరేబియా యను స్టీమరు మాడవది. ఆస్టీమరు మునుగుటవలన విశేషమైన ద్రవ్యవృష్టు గలిగినదిగాని విశేష ప్రాణహాని గలుగలేదు. అందు నావికులు ప్రయాణికులుగలిసి 723 మందిపయనముచేయుచుండిరి. 721మంది సంతరింపబడిరి. పాగయోడయందు గల 437 ప్రయాణికులందును 169 మంది స్త్రీలు పిల్లలు గలరు. ఉత్తరములు మొదలగున వర్షియును సాగరగర్భమునందు జేరినవి. ఆ యోడయందు హైందవుల నేతరులు పయనము చేయుచుండిరి. వారియందు రతన తాతాగారు వారిసతియును గలరు. వారును సుఖముగ నున్నారని తెలియుచున్నది. మధ్యధరా సముద్రమునం దిట్టియట్లుద్రవము గలుగుటకు శత్రువులకు మిత్రమందలి నావలగుట్టును దెలిపెడి గూఢచారులు గలరని విదితముచున్నది. దీనికి పరిహాళోక్తిని గల్పించుట అత్యంతావసరము.

స్థానిక వార్తలు (0) జరుగబోవు సంగతులు. నవంబరు 21 మంగళవారము. చెన్న పురి, శాసనసభా సమావేశము. ఉద 11 గం. నవంబరు 23 గురువారము. మ. వి. కాన్వోకేషను సా. 4½ గం.

క్రొత్త వకీలు:—నిన్నటి దినమున ఆర్. సుబ్బారాయుడుగారు హైకోర్టు వకీలుగా జేర్చుకొనబడిరి.

జాతీయ కళాశాల బందరు:—నైదావేట ఉపాధ్యాయ కళాశాల విద్యార్థులు జాతీయకళాశాల నిధికి పంపుటకు మరల రు 4-0-0 ను మాకార్యాలయమున కంపిరి.

నైదావేట గ్రామమేజిస్ట్రేటు:—ఇతడు సబు మేజిస్ట్రేటుకు లంపమిచ్చి ఒక కేసును వాఖలుచేయింప జూచెను. సబుమేజిస్ట్రేటుగారు రిపోర్టుచేసిరి.

దక్షిణ ఇండియా రైలువే:—ఈరైలువేయందలి ఉద్యోగులనుండి యుద్ధరంగమునకు బంపబడినవారిపేర్లను వారిలో వీరస్వర్ణముగనినవారి పేర్లను ప్రకటించిరి.

పోలీసు బహుమతి:—ఒక నొప్పు చోకికేసులో బాగుగా పనిచేసినందున తంజావూరు పోలీసు ఇన్స్పెక్టరుకు 60 రూపల బహుమాన మొసంగిరి.

మోటారు బండి వలన మరణము:—గత సోమవారమునాడు రాజధాని ముఖ్య మేజిస్ట్రేటు పెన్సీగారు తమ సతితోగూడ జింఖానా క్లబ్బునుండి వెడలి పోవుచుండగా గవర్నమెంటు హాసురద్ద పోస్టుబండియొకటి యెదురుగా వచ్చుచుండెను. పెన్సీగారు బండిని ద్రిప్ప ప్రయత్నించిరి. కాని పోస్టుబండి నడుపుచున్న వానికి గుట్టును లొంగక మోటారు కెదురుగా భోయెను. నిమిషములో బండి తల క్రిందులై బండి తోలు వాడు క్రిందపడి తలకు దెబ్బలు తగిలెను. మఱునాడతడు ఆసుపత్రిలో మరణించెను.

పోర్టు సెంటు జారిగెజెట్టు (0) నవంబరు 14 మంగళవారము

సాంటి వేంకటరామమూర్తి ఐ. సి. ఎస్. గారికి ఈ నెల 23-వ తేదీ నుండి ఒకమాసము సెలవీయబడినది.

ఆ. డబ్లియు డేవిసుగారికి మెడికలు సర్టిఫికేటు మీద ఇండియా కార్యదర్శిగారు రెండు మాసముల సెల వొసగిరి.

అలెగ్జాండరు ఫాదరింగు హామీగారు బళ్ళారిలో నధిక సేవను జడ్జిగా నియమింపబడిరి

మొదటితరగతి జాయంటు సబ్ రిజిస్ట్రారు ఆనూరి కోటయ్య గారు కృష్ణజిల్లాలో నావతరగతి ఎన్యూరెస్సు రిజిస్ట్రారుగా నియమింప బడిరి.

బరంపురము నందలి రెండవ తరగతి జాయంటు సబ్ రిజిస్ట్రారు కావూరి చిరంజీవి గారు గంజాము జిల్లా నావతరగతి ఎన్యూరెస్సు రిజిస్ట్రారుగా నియమింపబడిరి.

అహ్మదు ముహిద్దీను సాహేబు ఎస్. బాదరుద్దీను సాహేబుగారలు వరుసగ బళ్ళారి ఆనంతపురము జిల్లాలకు ఆనరరీ మేజిస్ట్రేటులుగా నియమింపబడిరి.

సబ్ రిజిస్ట్రారుగా నున్న జయవంతు నాగభూషణము గారు పల్నెకు సర్వీసునుండి తొలగింపబడిరి.

కోయంబత్తూరు మేజిస్ట్రేటు ఇ. ఎస్. మానుగారి యధికారము తీసివేయబడినది.

గౌరవనీయులగు సర్ పి. ఎస్. కనస్వామిఅయ్యరు కె. సి. ఎస్. ఐ. సి. ఐ. ఇ. గారు పోర్టుసెంటు జార్జి గవర్నరుగారి నధకు వైసు వెనెడెంటుగా నియమింపబడిరి.

పినాకపాణి మాజీకవి కవజ్ఞాన ముదలియారుగారు మదరాసు నగర సాంకేత్యసంఘ సభ్యులుగ నెన్నుకొనబడిరి

రెవరెండు రాబర్టు విలియము లీచీగారు కృష్ణజిల్లా బోర్డు సభ్యులుగా నియమింపబడిరి.

రావుసాహేబు చదలవాడ క్షత్తవత్తులు నాయుడు గారు తెనాలిపురపాలక సంఘాధ్యక్షులుగా నియమింపబడిరి.

శ్రీ బొమ్మపాణిగ్రాహిగారు బరంపురము తాలూకా సంఘాధ్యక్షులనుండి తొలగింపబడిరి.

రాజమహేంద్రవరము ప్రెయినిగు స్కూలులో ప్రథమ సహాయాధ్యాయుగుగానుండి, గుంటూరు రేంజి సబ్ అసిస్టెంటు ఇన్స్పెక్టరుగ పనిచేయుచున్న జి. ముకుంద స్వామి శాస్త్రిగారు కృష్ణా గుంటూరు రేంజి బాలికా పాఠశాలకు సబ్ అసిస్టెంటు ఇన్స్పెక్టరుగా నియమింపబడిరి. ఆస్థానమున నున్న నేతు కామేశ్వరరావుగారికి సెల వీయబడినది. రగూలుకొండా రేంజి సబ్ అసిస్టెంటు ఇన్స్పెక్టరు ఎం. పార్వతీశము గారికి రెండు మాసములు సెలవీయబడినది. భీరువరమురేంజి సాప్రవైజరు జి కృష్ణశాస్త్రిగా రాస్థానమున నియమింపబడిరి.

నందిగామా రేంజి సబ్ అసిస్టెంటు ఇన్స్పెక్టరు ఎస్. నాగభూషణముగారికి మూడు వారములు సెలవీయబడినది. వారి స్థానమున నందిగామా సబ్ రేంజి సాప్రవైజరుగారు నియమింప బడిరి.

సబ్ రిజిస్ట్రార్ సరబాద వేంకటచలపతిరావుగారికి మూడవతరగతినుండి రెండవతరగతి ప్రామాణ నియమింపబడినది.

జే. సి. ఘోస్ గారు.

చెన్న పురి మెడికల్ స్టోన్స్ డిపార్టుమెంటునందు రసాయనిక పదార్థాధ్యక్షుడై (అనాలిటికల్ కెమిస్టు) యగు జే. సి. భూపేంద్రగారు మెడికలు సర్టిఫికేటుమీద 1 సంవత్సరము సెలవుతీసికొని పోవుచున్నాడు. సీరిని ప్రభుత్వమువారి 1910వ సంవత్సరమున ఆంగ్లదేశమునకు బంపి "కెమిస్టు" పద్యము నేర్పించి చెన్న పురియందు రసాయనిక పదార్థ తత్త్వజ్ఞుడై (అనాలిటికల్ కెమిస్టు) పని నిర్వహించి, ఘోస్ గారు కృష్ణజిల్లా ము విషయమున కొన్ని చికిత్సలనుగూడ కనిపెట్టిరి.

బరోపా మహా సంగ్రామము

ఇంగ్లండు

శ్రీలును పిల్లలును హతులగుట

లండను, నవంబరు 13:—శత్రువిమానములు కొన్ని గళ శనివాసమునాడు నెడవోపురముపై దాడినలిపి ఒక ఇంటిపై బాంబులను వేసి దానియందున్న శ్రీలును పిల్లలును జంపెను. ఇప్పటికి 60 మరణములు ప్రకటింపబడినవి.

నిషేధింపబడిన వర్తక కంపెనీలు.

లండను, నవంబరు 14:—నిషేధింపబడిన వర్తక కంపెనీల విషయమున బ్రిటిషువారు తయారుచేసిన జాబితా నంద క్షయము, అమెరికనుల సందేశమునకు ప్రత్యుత్తర మిచ్చుచు వైఖాంటు ప్రేగారు ఆ నిషేధము బ్రిటిషువారికి వర్తింపని చెప్పిరి. ఈ జాబితాయందు ఒక్కొక్క కంపెనీని చేర్చిన బ్రిటిషువారి వర్తకమునకు ప్రతిబంధకములు గలుగుచున్న యుండును. పట్టణదేశములలో కంపెనీలు కొన్ని జర్మనీలో వర్తకముచేయుచువారికి నొడ్డునుచున్నది. ఆ కంపెనీలవారు ముద్రాపదాల వ్యాపారమును నిరోధించుటకు శత్రుసముద్రాంత ధోమల నుంచుకొని మిలెమండలి కాకలను ముంచుటకు ప్రయత్నించుచున్నది. నిషేధింపబడిన కంపెనీలకు సరకులు తీసి కొనిపోవు నాకలకు రాక్షస బొగ్గును బ్రిటిషువారు సవై చేయును.

బ్రిటిషునాకలను ముంచుట

లండను, నవంబరు 14:—మెరగాను, కాటరుహము కపుండా నాకలు ముంచబడెను. మొరగాను కెప్టానును శత్రువులు పట్టుకొనిరి.

ప్రాస్తు

విమానయుద్ధము.

లండను, నవంబరు 13 :—ముఖ్యరంగమునందున్న పైటరు కేలేఖకు డిట్లు వ్రాయుచున్నాడు:—ఒక మహావిమానయుద్ధము ఆరాన్ ప్రాంతమునందు మైదానమున జరిగినది 30 ఆంగ్లవిమానములు జర్మనపండ్లలవై బోయి శత్రుసానులను ముట్టడించు బోయెను. కాని 30,40 శత్రు విమానములు ఆటంక పడినను, యుద్ధమునందు శత్రువిమానములను వారి స్థానముల లోనికి సాక్షాదీనినను, బ్రిటిషువారు కొంతసేపును చేతము లోపటికి బోయి లేకు వాంఛితార్థమును బడసిరి. ఆంగ్లేయులు నాలుగు విమానములను గోల్పోయిరి. శత్రువులకు 3 విమానములు నష్టమైనవి. వారు మరి మానువిమానములను గూడ గోల్పోయిరి నమ్మబడు చున్నది. విమాన యుద్ధమును చూచువా డొకడు: చంపబడెను. కొంతటికి గాయములు పొందినవి. విమానమును చదపువా డొకడు “నోమాన్సు లాండు”లో పడిపోయెనుగాని అక్కడ ఆతడు దానియండి సుక్షీరముగా తిరిగి వచ్చెను.

బ్రిటిషువారి ప్రకటనము.

లండను, నవంబరు 14:—మేము బ్యూమెంటు హాసెలును పట్టుకొని బ్యూగ్రారు-నర్-ఆంకరును చేరితిమి. 4000 మందిని పట్టుకొంటిమి. యుద్ధము జరుగుచున్నది. అని జనరలు సేగుగారు తెలిపిరి. ఇది నిజమని జర్మనులు ప్రకటనలలో తెలిపిరి. మేము బ్రిటిషువారి నెదిరించుటలో చాలావైద్యమును నష్టపెట్టితిమి కూడ వ్రాసిరి. ఇట్టి వ్రాతల వర్ణనల పట్టి కల్పించు. నిన్నటి విజయముతో బ్యూగ్రారు ప్రాముఖ్యత బృద్ధులకు తీరినది. ఆంగ్లరంగము విస్తరించినది. ఈ ప్రాంతమునండి వీలైనను మెచ్చగా సేనలను రుమేనియాకు పంపబడిన జర్మనుల యుక్తికి ఆటంకము కలిగినది. ఇప్పుడు పట్టుబడిన బెయింటు వేల్బూర్మూంటులు పోర్టు ఆర్చరు-సేవా బృందాల కంటే చాల బలవైనవని ప్రకటింపబడినది.

వరాసువారి ప్రకటనము

లండను, నవంబరు 14:—ప్రెస్బిరి యొక్క కిరంగులు కాల్పులచేను. మంపేనులో ఆసురివుకు పడచుట శత్రువులు తలపడి యోడిరి.

రుష్యా

రష్యావారి ప్రకటనము.

లండను, నవంబరు 14:—కాల్వేథియా అడవులలోను ట్రోటసు-అయిటసు-త్రిగునీలోయలలోను శత్రువులు తలపడి యోడిరి.

ఇటలీ

ఇటలీవారి ప్రకటనము

లండను, నవంబరు 13:—క్రెంటోనో రంగమున ఇరు విదూలవారును కిరంగులను కాల్చిరి. కాల్వోలో చాలాచోట్ల పట్టినాసనులేఖ నొనర్చి యొక నెడ్ల కందకపు కిరంగిని పట్టుకొంటిమి.

ఆస్ట్రేలియా

సిడ్నీమంత్రుల రాజీనామా

లండను, నవంబరు 14:—మంత్రుల రాజీనామాలను గూర్చి గవర్నరుగారు నిర్బంధింపవలసిన పని లేదనిరి.

కెనడా

డెవనుపైరుద్యోకు దండతులు ఒటావాకు చేరుట

లండను, నవంబరు 14:—డెవనుపైరు ద్యోకుగారు సతీసహితము ఒటావాకు చేరిరి. ప్రజలు ఘనముగ స్వాగత మొసంగిరి.

బాల్కను

నెనిజలన్ సేన

సెలోనికా, నవంబరు 13:—క్రొవీనా కుత్తరమున వెనిజలన్ సేన యొకటియండగా రాజపక్షమువారు ఆ సేనను దళిమివేసి ఘోస్టానా అను గ్రామము నాక్రమించుకొనిరి. అక్కడ నిజముగా యుద్ధము జరిగినో లేదో తెలియుటలేదు. ఏకైకము ప్రభుత్వమువారిని మిత్రమండలివా రడిగిన ఆక్రమించిన సేనల సవతునుండి వారు పంపినేయుదురని వెనిజలన్ ప్రభుత్వమువారు అచ్చటికి సేనాసాహాయ్యమును బంపలేదు. తూర్పు మెసిడోనియాాయందు బల్గేరియనుల పురములను చదలిపోవుచు వానిని తగులవెట్టి ప్రజలను లాగికొనిపోవు చుండుటచే అందఱికిని రాజపక్షమువారివై చాల కోపము జనించినది.

గ్రీసు వైమానికుడు

లండను, నవంబరు 14:—సెలోనికా సేనకు చేరిన గ్రీసు వైమానికుడు బల్గరుల కుపయుక్తముగ అగస్తా కంఠెనకు ధ్వంసము చేసెను.

గ్రీసులో నొక యుద్ధోగిద్రోహము.

లండను, నవంబరు 14:—ఘోరినాలో వెనుక ప్రాంతమునందుండి వెనువెట్టును రహస్యములను బల్గరులకు తెలిపె ననుటకు తన నిదర్శకము లాతని కార్యాలయమున దొరికినవని ఆపదవికి నియమింపబడిన క్రొత్తయుద్ధోగి తెలిసెను. గౌరవప్రు క్షమువారు సేవలయినట్లు గూడ నాపత్రములవలన తేలుచు న్నది. అతనిని 24 గంటలలోగా మరల పిలువవలసినదని జనరలు సుప్రయులుగారు కోరిరి.

రుమేనియా రంగము

లండను, నవంబరు 14:—అబ్జులోయలో రుమేనియా వారు కొద్దిగా వెనుకకుపోయిరి. జుయలులోయలోని బూ డెస్టి గ్రామము శత్రువుల వశమైనదని రష్యావారు తెలిపిరి. గళ నెల 29 వ తేదీనుండి శత్రువులు ఉధలు-కాక్సోలోయలకు చుట్టూ ప్రేమముగ పోరి చాలనష్టపడి యోడిరి. మేము తలపడి 80 మందిని పట్టుకొంటిమి. 3 మరణింకులును యుద్ధ సామగ్రిలునుగూడ చిక్కినను. డ్రాగోస్టె వెర్బియొద్ద మా సేన వెనుకకు వెళ్ళెను. జునోవోడా కుత్తరమున స్త్రీలిమెని పురు యొద్ద శత్రు సేనపై మా యుద్ధనౌకలు కిరంగులను కాల్చెనని రుమేనియావారు ప్రకటించిరి.

చుకేగుట్టును సెర్వియావారు పట్టుకొనుట

లండను, నవంబరు 13:—చుకేగుట్టు సెర్వియావారి వశమగుటవలన సెర్బియాపై మంఠెన కట్టుటకునుపు కలిగినది.

ఈజిప్టు

ఈజిప్టునందు కందకముల ముట్టడి

లండను, నవంబరు 13:—మహాదాబా, బిర్సాబా అను పురములపై ఒకటన్ను అగ్ని గోళములను వేసితిమి. శత్రువుల కమితముగ నష్టము గలిగినది. 100 పాండ్ల బరువుగల ఒక బాంబు లేచుచున్న ఒకవిమానముపైబడి దానిని, అక్కడనున్న బండ్లను ధ్వంసముచేసెను. రెండుశత్రువిమానములు నేల గూల్చబడినవి. మనవిమానము లన్నియు సురక్షితముగా తిరిగి వచ్చెను.

మెసపొటేమియా

మెసపొటేమియా వార్తలు.

సింలా, నవంబరు 14:—లెఫ్టినెంటు జనరల్ సర్ వె ర్నీలేకుగారు ఏప్రిలు 30 వ తేదీనుండి ఆగస్టు 27 వ తేదీవఁకు మైందవ సేన సల్పిన కార్యమును గూర్చి ప్రకటించిరి. కట్ పతనము మొదలు యుద్ధము విశేషముగా జరుగలేదు. మై గ్రీసునదివీద శత్రువుల కెదురుగానున్న సేన కందకములలో నుండి విధ్యుక్త కార్యమును నిర్వహించుచున్నది. ఎండ విశేషముగా నున్నందున అలసట అధికముగా నున్నది. మందు ఎండ మూలముననే వ్యాధులును ప్రబలుచున్నవి. ఐనను శత్రువులపై ఒత్తిడి నెన్నడును తగ్గించలేదు. శత్రువుల ననుదినము ముట్టడించుచు వారి ధైర్యమును బరిశీలించుచున్నాము నకలేక్ గారు యుద్ధమున పరాక్రమము ప్రకటించిన వారి ననే కులము పేర్కొనిరి.

మెసపొటేమియాలో వైమానికుల దాడి

లండను నవంబరు 13:—ససిరియాకు పడచుటనున్న ఆలయయొద్ద నున్న టర్కీ వైనికుల కిబిరముపైని ఇద్దరు బ్రిటిషు వైమానికులు గుండ్రనువదలి నష్టమును కలుగజేసిరి.

తూర్పు ఆఫ్రికా

తూర్పు ఆఫ్రికా రంగము.

లండను, నవంబరు 13:—అబ్జోబరు మాసమునందు డర్ ఫార్ రాష్ట్రమునందలి పితూరీదారుల నణచుటకు 300 వైనికులు గల ఒక ఈజిప్టుసేన ఎల్బాషర్ పురమునకు పంపబడినది. ఈ సేన డిడిననుండి కులుంకు నవంబరు 3 వ తేదీనిపోయి పితూరీదారులతో పోరుసలిపెను. 100 తుపాకులును, 300 ఒంటెలును పట్టుబడినవి. మనసేన సుగాయ్యవైపున శత్రువుల వెంట సంతిపోవుచు నవంబరు 6 వ తేదీని మజల ముట్టడించెను. పితూరీదారుల అధిపతి పూర్వపుకుబ్తాను అలిడినర్ హతుడయ్యెను. మేము 200 మంది ఖైదీలను పట్టుకొని 340 కిరంగులను, మందుసామగ్రిని కొన్ని పశువులను వశపఱచుకొంటిమి. మనసేనలో నొక్కనిక్కిని ప్రాణనష్టము గలుగలేదు.

జర్మనీ

జర్మనీ, నార్వే

లండను, నవంబరు 11:—జర్మనీ నార్వేలకు పొత్తు చెడచున్నదని “లోకలకేజిగర్” పత్రిక వ్రాసినది.

రొమేనియా నణగద్రొక్కు ప్రయత్నము.

ఆంట్వర్ప, నవంబరు 13:—శత్రువర్గమువారు రొమేనియా నణగద్రొక్కుటకు యాకచ్చేనా నికరమును గూర్చుచు ఈరంపత్వదాంతములో ఆదేశమును పట్టువెట్టుచుచున్నానని నమ్మకస్తులగు నొకరు చెప్పుచున్నారు.

యునైటెడ్ స్టేట్సు ఎన్నికలు.

లండను, నవంబరు 11:—అమెరికనులు యుద్ధమును గోరనివాని నెత్తుకొనుటకే నిశ్చయించిరిని గడచిన ఎన్నికల వలన దెలియుచున్న దనియు, కాంతి నభిలషించు నతడు ప్రస్తుతమునకు జాలలేదనియు “కోల్లిక్కు-జీటంగు” పత్రిక వ్రాసినది.

హాలండు

జర్మనులు రెండు డచ్చి స్త్రీమరులను పట్టుకొనుట.

లండను, నవంబరు 14:—ఇంగ్లాండుకు పోవుచున్న “బెటేవియరు” “ఇంపోర్టు” అను రెండు హాలండు స్త్రీమరులను జర్మనులు పట్టుకొనిరి. “ఇంపోర్టు” స్త్రీమరులొనివారు పడవలలోకి దిగి దూరముగ పోయి జలాంతర్గామి పోయిన పిమ్మట మరల స్త్రీమరులొనికి వెళ్లిరి.

దేశీయ తంత్ర వార్తలు

(మా విలేఖరుని వద్దనుండి)

దక్షిణ హిందూస్థానము.

నాకలు డికోనుట.

తిరువనంతపురము, నవంబరు 14.—ఈ నెల 11 వ తేదీ సాయంత్రము 4 గంటలకు సరస్వతి అను స్త్రీముఖాంబు నావిగేషము కంసేనీ లైనుబోటును అలెక్సేకు 3 మైళ్ళ దూరముననున్న వెంబనాడు సరస్వతి డికోనినది. లైనుబోటు సరస్వతిని డికోనినందున సరస్వతి తలక్రిందైనది. ప్రయాణికులలో చాలమంది కాపాడబడిరి. మేనేజరును మొదట తరగతి గరులలోనివారు కొందరును కనబడుటలేదు. పడవను తేలనెత్తు వరకును వివరములు సరిగ్గా తెలియవు. అధికారు లచటికి వెళ్లియున్నారు.

స్వహత్య నేరము

బెంగుళూరు, నవంబరు 15.—బెంగుళూరులో 61 వ కె. జి. ఓ. పయోగితు దళమున సిపాయిగానున్న పద్మానాభం ప్పిల్ల అనునతడు తనవై ఒక చోరీప్రయత్న సేయు వచ్చి పడె నని స్వహత్య చేసికొనబోయినది కంటోన్మెంటు మేజిస్ట్రేటుగారి యొద్దకు ఒక కేసువచ్చెను.

బొంబాయి

తిలకుగారి కేసుపై తీర్పు.

“బెంగాలీ” పత్రికాభిప్రాయము

కలకత్తా, నవంబరు 14.—“సివిలుసర్వీసు” అనగా న్యాయశాస్త్ర సమర్థముగ నేర్పబడిన పరిపాలనమే నని న్యాయాధిపతిగారు చెప్పిన వాక్యము ఊహక చెప్పబడినది. “సివిలు సర్వీసు” అనుటకు ఈవాఖ్యయే మోక్షోర్థవారు నిర్ణయించునెడల ప్రభుత్వమువారి యేకాభిప్రాయం దైకము విమర్శనకు వీలులేదు. ప్రతి ప్రభుత్వమువారి యుద్ధోగియు నిజముగా ప్రభుత్వమువారి ఏజెంటు.

సర్ శంకర్ నాయుడుగారు.

సర్ సి. శంకర్ నాయుడు గారు జనరలి మాసమున జరుగు కలకత్తా విశ్వవిద్యాలయపు కాన్వోకేషను ఉత్సవమునకు బోవుదురు.

మెయిలు స్త్రీమరు

లండను, నవంబరు 14.—రెవల్యూటరీ టపాలతో లండను నుండి గత మాసము 27వ తేదీని బయలుదేరిన “యూట్ టాక్” అను స్త్రీమరు 13వ తేదీని పోస్ట్ సెడ్ రేవు చేరినది.

బంగాళము

కలకత్తా విశ్వవిద్యాలయము

కలకత్తా, నవంబరు 14.—కలకత్తా విశ్వవిద్యాలయము నందు పట్టపరిక్ష నిచ్చినవెనుక విద్యార్థులు నేర్వదగిన విద్య సందర్భమున కొన్ని విషయములను విచారించుటకు హిందూ డేశ ప్రభుత్వమువారు 9 మంది సమాజికులుగల ఒక ప్రత్యేక సంఘము నేర్పాటుచేయుచున్నారు. ఈ సంఘమునందు 3 రు భారతీయులు. గౌ. సర్ అనుతోపముఖిగారి రధ్యక్షులు. సంఘమువారు డిసెంబరుమాసమున కాన్వోకేషను సమగ్ర మింతురు.

మైమెస్సొగునందు సోదాలు.

కలకత్తా, నవంబరు 5.—ఇటీవల జరిగిన దోపిడీసందర్భమున పోలీసుధారు అనేకగృహములను సోదాచేసి ఒక స్త్రీదరును, ఒక ఉపాధ్యాయుని కొందఱు విద్యార్థులను సహకొందఱిని మొదలుమొద 14 మందిని ఖైదులో నుంచిరి

అసమ్మతి సభ

కలకత్తా, నవంబరు 15.—అలహాబాదులో 12వ తేదీని అనిబె సెంటుమ్యుగారివై బొంబాయి మధ్యరాష్ట్ర ప్రభుత్వములు జారీచేసిన నోటీసులు అక్రమముగా నీయబడినవనియు, ప్రజలకిది యెంతయు అసమ్మతి గూర్చుచున్నదనియు ఒక తీర్మానము సుపపాదించి ఆయాప్రభుత్వములవారికిని హిందూదేశ ప్రభుత్వమువారికిని పంపిరి. దీనికి గౌ. లెడ్ బహదూరు శాస్త్రుగారు అధ్యక్షులు.

మధ్యపరగణాల శాసనసభ.

పి.సెంటుగారిని నిషేధించుట.

కలకత్తా, నవంబరు 15.—అనిబె సెంటుమ్యుగారిని మధ్యపరగణాలలోనికి రానియ్యకుండు విషయమును గూర్చి రాష్ట్రీయ శాసనసభలో చెప్పబడిన విషయములను గూర్చి అమృతబజారు పత్రిక యిట్లు వాయుచున్నది:—మధ్యరాష్ట్ర ప్రభుత్వమువారు తెలిపిన విషయములకు భాష్యము రచించినగాని యథార్థముగ లేదు. మహాసభయందు పి.సెంటుమ్యు మాట్లాడదని పూర్తిగా నమ్మకము గలిగియు, ప్రభుత్వమువారు రామ నిజస్వాతంత్ర్యమున కెట్లు అడ్డురాగలరు? అమృతబజారు నమ్ముచున్నదని తెలిపినవాస్తవ సభయందు ప్రముఖులకు నిజముగా సంతాపమును గలిగించిన దనునెడల ప్రభుత్వమువారి చర్య సభాసభయందున నంతటి సంతోషమును గలిగించినది. మధ్యరాష్ట్రీయుల ప్రభుత్వము పాఠు తమ తప్పుకొప్పకొని ఉద్ధరువును రద్దుచేసికొనక తప్పదు. రాజకీయాంధోళనమును మట్టుపెట్టుటకే యాయుక్తమవుపుట్టింపబడినది. కాని వాస్తవముగా అనిబె సెంటుగారి ఉపన్యాసము ప్రజలకు గలిగించు రాజకీయాదేకము కంటే ఎక్కువ యుదేకమును ఈ ఉద్ధరువు కలిగించుచున్నది.

బంగాళీ పత్రికాభిప్రాయము.

అనిబె సెంటుమ్యుగారి నిష్పంధమును గూర్చి “బంగాళీ” పత్రిక ఇట్లు వాయుచున్నది:—మధ్యరాష్ట్ర ప్రభుత్వము వారు చెప్పిన విషయము లేనియు సంతృప్తికరములుగా లేవు. మతవిషయమున బోక్యము తీసికొనిన అభియోగమును తప్పించుకొనుటకు ప్రభుత్వమువారి కైయెన ఇతర ఉపాయములు గలవు. లెజెంటుమ్యుగారిని దివ్యభావ సభాధ్యక్షు పదవి నుంచుట కంగీకరించి అమృతబజారు విషయములను గూర్చి ప్రస్తావించబడినది నోటీసు ఇవ్వవచ్చును. ఇదియైనను తప్పక నేయుండును. ఇట్లుచేసియుండియెడల ప్రభుత్వమువారి వైమతవిషయమున గలిగినఅపవాదము తొలంగును. మధ్యపరగణాల ప్రభుత్వమువారు అనినకముతో ప్రకటించినది స్పష్టముగా చెప్పవచ్చును.

మంజూలు

లాహోరు కుట్రకేసు

లాహోరు, నవంబరు 14.—ఈకేసు విచారణ ప్రతిదినమును జరుగుచున్నది. అమెరికానుండి వచ్చినసాక్షి యొక డిటుల చెప్పెను. “గాదరు ఆశ్రమములోని వారు టర్కీ దేశమునం దభిమానముగలవారను నమ్మకముతో వారుకొవరు సాను ప్రాన్నిస్కోలలోనున్న పంజాబీ మహమ్మదీయులు గాదరు ఆశ్రమమునకు వచ్చుచుండిరి. హరదయాలు మున్నగువారు వ్రాసిన “జర్మనులతో పోషవద్దు” మున్నగు కరపత్రములను గాదరు ముద్రాలయమున ముద్రించిరి. జహారు అను టర్కీ కరపత్రము గూడ ముద్రింపబడినది. ఖగవాను సింగు రామచంద్ బగఖుల్లా గార్లు సంపాదకులు. వారు జర్మనీకి వెళ్లిరి. జర్మను రాయబారి యొంగిన ధనముతో టిబెటులో నుండునులు చుకాణమును వెట్టుట కేర్పరచి గాని చీనా గాయబారి అందుల కనుచుతించలేదు. గాదరు ప్రకటనలు ఇండియా ఆఫ్ ఫునిస్తానులలోను యూరోపు యుద్ధరంగములలోను మిలితేకుండ పందిపెట్టుటడెను. జర్మను రాయబారి రెండు సానులు రెండు మోటారుబండ్ల నిండ కరపత్రములను నింపితిసికొని పోయెను. వాటిని జర్మనుల విూద పంపి యుద్ధరంగమున వేయించెను. ప్రవాసితుడైన అజితసింగును పరారియైన సఖీ అంబా ప్రసాదును టర్కీనుండి బృష్మకేసుని అమెరికాకు పంపిరి.” కేసడా ఇంగ్లాండు దొంగతనములను నిందించుచు సుపన్యాసములను గాదరు సంఘమువారు రిచ్చిరిని నుంకొందరు సాక్షులు చెప్పిరి. పోలీసు ఉద్యోగులు కొందరు సాక్ష్యమిచ్చిరి.

మధ్యపరగణాలు

మధ్యపరగణాల శాసనసభ.

నాగపూరు, నవంబరు 14.—మధ్యపరగణాల శాసనసభలో గ్రామపంచాయతులను గూర్చి సభ్యులు గౌ. సర్ బిలిస్ బోసుగారు పూర్వము నాగపూరు గాజ్యమునందు ప్రతిగ్రామమునకును “మహాజన్” అను ఉద్యోగకర్తనుంకటి యుండి అది స్వల్పకేసులను తీర్చుచుండెననిచెప్పి నాగపూరు రాజుల రాజ్యమునుగూర్చి కెంకిమ్మగారు ప్రకటించిన గ్రంథమును కొంత నివరించిరి.

బర్మా

రంగూనువార్తలు.

రంగూను, నవంబరు 14.—కెప్టెన్ జి. సాండ్స్ గారు మోసపాపియూ యందును తూర్పుకెక్ కు యందును క్రైస్తవ యువజనసంఘ కాన్వోకేషనుకు హాజరుటకు రంగూనులో చందాలను బ్రోవుచేయుచున్నారు. వీరు ప్రాశస్త్యంకముచును క్రైస్తవ యువజన సేవకారీమున పనిచేయుచుండిరి.

మాననస్థపు గావా

రంగూను, నవంబరు 14.—రెక్సుక్రాసు సంఘమువారు మోటారుబండ్ల నిర్మిటకు ధనమొసంగిన ఎం. పి. శర్మకార్యుడి. కే. సయ్యురు - ఇబ్రహీంగార్లు స్వలాభపరమై యిచ్చిరి “రంగూనునర్తమాన”. అను ఆనందపత్రికలో సంపాదకుకు సి. ఎస్. అప్పాగారు ప్రకటించెను తేబడిన మాననస్థపుగావా చానణ జరుగుచున్నది. కిర్యాసెల వాదము పూర్తి యైనది

విమానదానము.

డిల్లీ, నవంబరు 15.—మాముగ్గుంటి మైకరు మహారాజుగారు ప్రభుత్వమువాకి విరంగముచందైన మహామోసముట కొక విమానము కొనంగిరి.

సివిలుయలరు యుద్ధరంగమున కీడ్పుట.

లండను, నవంబరు 14.—జర్మనీలోని సివిలియనుల నందఱి యుద్ధరంగమున కీడ్పుటను గూర్చి చర్చించుటకు రెవల్యూటరీ సభను మంజురమవుటకు జర్మను ప్రభుత్వము వారు మోచించుచున్నాని తెలియుచున్నది.

బెల్జియములరు జర్మనీకి పుపుట.

అంట్వర్ప్, నవంబరు 14.—బెల్జియములో మతాధ్యక్షుడగు కాడ్డయర్ మెర్సియర్ గారు జర్మనీకి సోపానాలకు బెల్జియములరు నిష్పంధమున దీసికొనిపోవుటకు గూర్చి తన అసమ్మతిని ప్రకటించెను. నేలమంది బెల్జియములరు బండ్లయందు గ్రుక్క ప్రవరినమును జర్మనీకి బంపుచున్నారు. భౌర్యలను, బిడ్డలను, బంధువులను తల్లులను, పిండ్లలను, గుగలను వివరిసి ఒక్కొక్కరి నొక్కొక్క చోటికి బంపుచున్నారు. వారు గృహములోనుండి బయటికి రాగా, తిలువులు బిగించించి లోపలివారిని చూడనీయక పశువులకళి పోజి దోలుచున్నారు.

చిన్న పురుగులు 124
పెద్ద పెద్ద బట్టతలను జేయును.
చుండు, బోడి యగుట, వెండ్రుకలూడుట, పుర్రెపై జిల, అన్నియు చుండుపురుగుల నలన గలుగును.

పాతకులారా! ఈ పురుగువలె రేయింబనట్లు, నిధి విగ్రామములేక మీరు పనిచేసినచో మీ విగ్రాహములలోని నేల కొట్టెల్లు బంగారుతో నింపబడి యుండును.

తీరిక లేక పనిజేయుచుండు ఈ మండు పురుగునకు, అతివ్యాధికయి చేకొండిన తేనెటీగ సహకారిగా నుండదగినబంటు.

చుండు ఆరంభమయిన వెంటనే నిోధక నిష్పంధద్రవ్యముల సుపయోగింపక ఉపేక్షించిన అచికింకలముననే బట్టతల వారితో సహాధ్యాయి గావలసినచ్చును.

కావున నిట్టి పరమకళిపును

“కామినియా నూనె”

సహాయమున సంహరింపును. మండును బోగొట్టును. వెండ్రుకలను గాలనివ్వను. పుర్రెయండును బోగొట్టును. తలకట్టుకు పరిమళ సుగంధద్రవ్యము.

ఈరీతిని, నకలు నూనెలను తీగూరు చేయువారి మోసమున పడకుడు.

నెల బుడ్డి 1-క రు. 1—0—0	వి. పి. రు. 0—4—0
2-క రు. 2—10—0	వి. పి. రు. 0—7—0

ఉచితము.

ఈ నుగుణముల ఋజువు పరచుటకయి, అర్థజాచీరి పంపుకొనవారికెల్ల ఒకసారి వాడుకొనుటకు సరిపోవునంత నూనె గల సీసా ఉచితముగా బంపబడును.

సోలు ఏజెంట్లు:—

అంగ్లో యిండియన్ డ్రగ్ అండుకెమికల్ కంపెనీ, నెం 155, జుహ్నుపేట, బొంబాయి.

కొల్లేటి వరదలు.

35 గ్రామములు జలమయ మగుట.

బీదలు పడుదురవస్థలు.

(మాప్రత్యేక ప్రతినిధి యొద్దనుండి)

కైకలూరు, నవంబరు 14.—(ఉదయము 10-30).—

నేనును, బెజవాడ సాహాయ్యక బృందమును నిర్మి సాయంత్రము 3-30 నిమిషములకు బెజవాడయందు బయలుదేరి కాలవరము స్టేషనువద్ద దిగి రాత్రి 8 గంటలకు కటికచీకటియందు రైలుకోడ్ల వెంటను కాలవగట్టుమీదను రాత్రిపల్లలలో పడి గుడ్డవల్లేరులాకు చేరి అక్కడ పడవ యెక్కి రాత్రి 12-30 గంటలకు, ముడు నేపల్లి చేరి తి.వి. అక్కడ నుండి నానాతిప్పలు పడి యెకాయెకిని తిరిగి పడవవాళ్లను బ్రతి మాలుకొని నాలుగురెట్లు కూలిపోసి తెలతెలవారుచుండగ ఇంజనము లాకువద్దకు వచ్చితిమి. కాలవరమునకును ఇంజనము లాకువకును 21 మైలుల దూరమున్నది. ఉప్పాటేరు ఎగదన్న ఇంజనములాకు పట్టమై యున్నది. దానిలోనుండి పడవలు వచ్చుటయు లేదు పోవుటయు లేదు. లాకువద్ద కావడివానిని మాట్లాడుకొని సామానులను పట్టించుకొని నడిచి 8-30 నిమిషములకు కైకలూరు పట్టణము వచ్చితిమి. కొల్లేటిపాడు, అయ్యవారి రుద్రవరములనుండి ఇంజనము లాకు వచ్చునకును మార్గమున కిరువైపులను కనుచూపు మేర వరకును పొలము లన్నియు జలమయములై యున్నవి. మేరక పొలములలోనిచేల ఆ గ్రామములు మాత్రము అక్కడక్కడ వృక్షచరములగుచున్నవి. పల్లిపు చేలమీద నాలుగయిదు అడుగుల యెత్తున నీరుండుటచే అక్కడ చేలున్న సుగతి కూడ వృక్షమగుటయే లేదు. ఇంజనము లాకువకును రావట్టణమునకు మధ్యను, కైకలూరువచ్చు మార్గమందు ఆనకరమును మాలపల్లె కలదు. ఆ పల్లెయంతయు జలమయమై యున్నది. అక్కడ కొన్ని ఇండ్లు కూలిపోయినవి. పల్లెయందలి గొర్రెలన్నియు మేము నడిచి వచ్చిన కోడ్లమీద పడియున్నవి. కోడ్ల కిరువకలను, నీరు ప్రవహించుచున్నది. నెలదినములనుండి కోడ్లమీద పడియుండుటవలన గొర్రెలలో 415 చనిపోయినవని నేను కనుగొనగ గొల్లవాడు చెప్పకొనెను; గొల్లవాండ్లు కాపులకు దబ్బిచ్చి గొర్రెలకు ఆకు అలము తెచ్చుకొని మేపుకొనుచున్నారు.

కొల్లూరు తాలూకా వైశాల్యము, 393.83 చదరపు మైలులు, 99 గ్రామములున్నవి. వానిలో 35 గ్రామములు జలమయములైనవి. జలమయములైన గ్రామములందు 1500 గుడిసెలును, కొన్ని ఇండ్లను కలవు. వానిలో 400 గుడిసెలు నేలపాలైనవి. తాలూకాయందు 30 నేల యెకరముల ప్రదేశము నీటియందు తేలియాడుచున్నది. కొల్లేటియందు 44 లంకలు గలవు. వానిలో కొమటి లంక, పెదనేగనమిట్ల, పిల్లిపాడు, నుచ్చుమిల్లి, లోకమాడి దానగూడెము, (కైకలూరు సివారు) మణుగునూరు లంక, కొవ్వొడలంక, మానూరులంక, నందిగూరులంక, కలకుర్రు, తక్కిళ్లపాడు, గుచ్చళ్లపాడు, నల్లగుళ్లపాడు, చొంగపల్లె పాడు, (మాడుతాళ్ల పాడుసివారు)గాజులపాడు (రుద్రపాడు సివారు) గుచ్చళ్లపాడు (కొల్లేటికోటసివారు) జంగముపాడు, పల్లెవాడ మాలపల్లె, చావలి పాడుమాలపల్లె, లంకలకు తొందరగ సాహాయ్యము కావలసియున్నది. లంకలకు నీరువచ్చుట తొడనే చిత్తినపాడు, కోమటిలంక, రుద్రమిల్లివారు కల్వెర్రురుగాని సాహాయ్యము చేయవలసినదని తెల్లగ్రామిచ్చి. కొవ్వొడలంక, కోమటిలంక, దానగూడెములలో కైకలూరు తహశీలుదారు చింతలచెరువు హనుమయ్యగారు బియ్యమును పంచివెట్టి అక్కడి పీనులకు సాహాయ్యముచేసి ఆంధ్రుల కృతజ్ఞతకు వాళ్లైరి. నివత్సముద్రమున మునియ్యవారికి తహశీలుదారుగా రింకెకకును యేబదిరూప్యముల సాహాయ్యము మాత్రము చేసిరి. ప్రభుత్వమువారు 500 రూప్యములను సాహాయ్యముగా యిచ్చుచేయి, నింకెకకును యేబది రూపాయలు మాత్రము యిచ్చు పడియుండుట విచారకరము. ప్రాణాపాయము కలుగు స్థితిలో ప్రజలు నుప్పుడే వారి సాహాయ్యము ఈ 500 రూపాయలను యిచ్చునెట్లగునని దొరతనమువారు మంజూరుచేసినట్లు కట్టా కట్టికగ పొనుచున్నను, ఇంకెకకును, చాలయిది బాధ పడుచున్నను, 50 రూపాయలు మాత్రమే యిచ్చుపడుటకది యే కావణమైయుండును? తాలూకాయందు జన నష్టముగాని ఆస్తి నష్టము గాని పంటగాక పశునష్టముగాని కలుగలేదని తెలియుచున్నది. కొల్లేటియందలి జమ్మి, కిక్కిన, జీలుగ, కొసి

కొసి, రైతులు పశువులను మేపుకొనుచున్నారు. కైకలూరు తాలూకాయందు దీమాత్రమైన సదుపాయము పశువులకున్నది గాని, తెనాలి, రేపల్లె దివి తాలూకాలయందును, మంగళగిరి డివిజనునందును ఆమాత్రమైన సదుపాయము లేదు. మల్లవరము, కోమటిలంక (కొందరు మాత్రము) చిత్తెన్నపాడు, నల్లగుళ్లపాడు, పిల్లిపాడు, నుచ్చుమిల్లి (కొందరు) కలకుర్రు (కొందరు) మనుగునూరు మున్నగు లంకలనుండి ప్రజలు లేచిపోయి మేరక గ్రామాదులకు మండవల్లి, రైరవపట్టణము చావలిపాడు, కైకలూరు, ఆటపాక, దోనెపాడు, భుజబల పట్టణములలో కాలక్షేపము చేయుచున్నారు.

మానూరులంకలో 4,5 దినములక్రిందట, 5 గురకు కలరా తగిలి, ముగ్గురు చనిపోయిరి. వైవానుగ్రహమువలన కలరా చుట్టుపట్ల గ్రామములకు వ్యాపించుటలేదు. కానిటేరి ఇనస్పెక్టరు వ్యాధిభాగ్యతులకు చికిత్స చేయుచున్నారని తెలియుచున్నది.

భీమవరము తాలూకాయందలి, చెరుమమిల్లి గ్రామము లోని వారు 300 మంది లేచిపోయి కాలవ గట్టుమీద నున్నారు.

కైకలూరు తాలూకా గతమాడు సంవత్సరములనుండి, నీటి మురుగువలన నష్టపోవుచున్నది. కాని ఇరువదిసంవత్సరము లలో నీయేడువచ్చినంత వెల్లువ మరి యెప్పుడును రాలేదని నేను కనుగొనగ తెలియవచ్చినది. 1824వ సంవత్సరమున పంటలు పోగ దొరతనము వారు 40 నేల రూప్యములను రివివాసిచ్చిరి. గత సంవత్సరము 30 నేలవరకును రివివాసిచ్చిరి. ప్రస్తుతము పంటలకు కలిగిన నష్టమువలన లక్షరూప్యములవరకును రివివాసియ్యవలసి వచ్చునని రైతులు మాతో చెప్పకొనిరి. తాలూకా కంత్తకును భూములవలన దొరతనము వారికి 4 లక్షల రూపాయల విస్తు చెల్లుచున్నది. ఏలూరు తాలూకాలో కొల్లేటి కానుకొనియున్న అగడాలలంక మునిగి పోయినది.

కొల్లేటి మురుగునీరును కృష్ణ నదీలకును, చాల వ్యత్యయముకలదు. కృష్ణనేటి పాలు పొంగినట్లు పొంగిక్షణ కాలములో గ్రామములను కాలములను జలమయము చేసివేయును. మామూలుగ వరదవచ్చిన వారము పదిదినములలో కృష్ణ నీరుతగ్గిపోయి దానిలోపొలములయందలి నీరునుదిగిపోవును, కాని కొల్లేటికి ఒక్కసారిసేరు తగులదు. క్రమక్రమమున నీరువచ్చి, దినమునకు అంగుళమువంతున తగ్గుచువచ్చును. నిన్నను నేడును, అంగుళమువంతున నీరుతగ్గినది. తిరిగి, వర్షము కురిసినయెడల, ఆమాంతముగ రెండంగుళముల నీరుపెచ్చుట కవకాశముండును. నెలదినముల వరకును పొలములయందు నీరు నిలువయుండునప్పుడు పంటలకెంత నష్టము కలుగునో వ్యక్తము గాకమానదు. ఎక్కడ జూచినను అతల్ల చేలు పండిపోయినవి. అయితే నేమి ప్రయోజనము! చేలన్నియు జలమయములై కొసికొనుటకు పీలుగావున్నవి. ఇప్పటికే గడ్డి కుల్లిపోయి వెన్నలు నీటిలో దశియుచున్నవి. వెన్నలు మొలచి పాడైపోవునని యెఱుఁగుట గోల యెఱుఁగుచున్నారు.

తెనాలి రేపల్లె తాలూకాలలోని గ్రామములందు వలె కైకలూరు తాలూకాలో ఉప్పాటేరిసమీపము నందిగ్రామము లందు తొడలలోతు ఉచితేదు. గ్రామములందు ఇసుకయుండుటచే ఎంతసేరు వచ్చినను కాలు యిడకాదు. కొల్లేటిలంకలు మాత్ర మట్లుకావు. అక్కడ కావలసినంత ఉచితయున్నది. మేమిక్కడ రూ 100 ల బియ్యమును కొంటిమి. మధ్యాహ్నము రెండుపట్టుగ పడవలమీద బయలుదేరి కొల్లేటిలంకలలో తిండిలేక బాధపడుచున్నవారికి బియ్యము సేర్పించుము. మాయద్యమనునకు సర్వవిధముల సాహాయ్యము చేయుచున్న కైకలూరు పురవాసులకు వందనము లర్పించుచున్నాము.

II

కృష్ణ నదీదలు.

(వెంకటేశ్వరి)

మా గ్రామమునకు ప్రస్తుతం రాబడిన కృష్ణనదీ ఉపద్రవమునల్లనన్న, వర్షాధిక్యములచేతనన్న కలుగబడిన ఆరిష్టమునకు పశువులకు మేతలేక చనిపోవడమేగాక ప్రజలకు యేవిధమైన ఉపాధియులేక ఉపవాసములతోటి కష్టపడుతూ వుండగా ఆపన్నవారణ నిమిత్తము తమ సంఘము వారు దయాచేయించిన బియ్యం, నూకలు సుమారు 1000 మనమ్యులకున్న శ్రీలకున్న, పంచివెట్టడమైనది. ఈజనులందరు 3,4 రోజులనుండి ఏమియు జీవనాధారములేక బహువిధముల కష్టపడుతూ యుండగా జీవన చేసిన మహాపకారమునకు జనులందరు ప్రాణము నిలుపుకొనిరి. ఈనకుగా, నాలుగుయిదుసార్లు రెండురోజులకు ఒక పూట అయినా ఇట్టి ఉపకారము కలుగ జేసిన యెడల బీదలందరకు జీవించుటకు హేతు భూతమగును.

మేఘ సందేశము

ప్రభుమదివస పాతము.

4, 21, 57, స్లోకముల యందలి వర్ణనలు, వర్ష ఋతు లింగములనియు వర్ష ఋతుప్రారంభము శ్రావణమందగుటచే, ప్రభుమదివస పాతము ప్రశస్తమనియు, సింహపురి వాసిగారు వ్రాసియున్నారు.

వైశ్ణోకముల యందలి వర్ణనలు, వర్ష చిహ్నాలుగాని వర్ష ఋతు చిహ్నాలు గావు. శ్రేష్ఠమాసమున దొలకిరి వానలు ప్రారంభ మగుటయు, ఆ మాసాంతములోపల నష్టపక్షము డచ్చటచ్చట బెద్దవానలు గురియు చుండుటయు, కృష్ణా గోదావరి మొదలగు నుదానదులు కొద్దిగనో, గొప్పగనో బ్రవహించుటయు, మనచందర మనుభవముచే నెరిగినదియే. ఎట్టి మహావర్షములు లేక సామాన్యతుల్యతకా యిట్టి మహానదులు బ్రవహించుట, కాన 57 స్లోకమున జెప్పబడిన వారిధి రాసహస్రము, శ్రావణమాసమందేగాక సామాన్యముగూడ నుండుననుట యుచితము.

ప్రభుమస్మర్త 16 స్లో — “త్యయ్యాయ త్తం” ఇట, పల్లెటూళ్లపడతుకలు, మెట్టపంటలు మేఘాధీనము లగుటచే నిన్నానందముతో జూతురు. నీవు “మాలం” అను తేత్రమును బొంది యప్పుడు దుగ్గుటచేతనే భూగంధము నాస్మాజించి బొమ్ము అని చెప్పియున్నది. కనుక నిదియే యచ్చట మొదటి వర్షమని తోచుచున్నది. క్రొత్త మేఘుని యందు గదాపియము. తొలకరి విత్తనములవల్లిక, శ్రేష్ఠామాసములయందే గాని శ్రావణమందు గాదనుట యనుభవసిద్ధమేగదా? గనుక నిచ్చట యామాసమే వర్ణింపబడిన దనుట యుచితము.

ప్రభుమస్మర్త 18 స్లో — “భస్మీ వాంత” ఇట నడవిమా విల్లు ఆమాసంబున ఫలించునని వ్యాఖ్యానమున జెప్పబడినది. గనుక యామాసమే వర్ణింపబడినది.

ప్రభుమస్మర్త 24 స్లో — “పాండుచ్చాయా” ఇట మొగలిమొగ్గులు, ఆగ్రములందు వికసించినట్లు చెప్పబడినది; వ్యాఖ్యానమున “గ్రీష్మకాలానసానై కేతక్యః కుసుమితాభవంతి” అనుటచే శ్రావణమాస ప్రారంభమునకే, కేతకులు పుష్పించు ననుట సిద్ధము. ఇట నగ్రములు మాత్రము వికసించినవనుటచే, ఆమాసమే వర్ణింపబడినదని యొప్పుకొనక విధిలేదు.

ప్రభుమస్మర్త 44 స్లో — “గంభీరాయాః” ఇట నడిజలము కలుషము లేక నిర్మలముగా నన్నదని చెప్పబడినది. జలనిర్మల మాసాధారంభమునందు గాక శ్రావణమందెట్లు.

ప్రభుమస్మర్త 59 స్లో — “యేనంర మ్మా” ఇట, శరభ మృగములునిన్ను గూర్చి యేనుగని భ్రమించి యెంచి యెరుగును. వడగండ్లతో వాట్లను గొట్టుము. అనియున్నది. వడగండ్లు గ్రీష్మఋతువునందుగాక వర్ష ఋతువునందు గుంభన మనుచితము గదా.

ఈవైవర్ణ్యవలన ఆమాసమే వర్ణింపబడినది గాని శ్రావణముగాదు. గాన “ఆమాస స్వప్రభుమదివస” అను పాతమే యుక్తమైనది.

ద్వితీయమస్మర్త 50 స్లో — “కాపాంశోమే” ఇట, కార్తీక శుద్ధపంచమికి శాపమునకు తుదిగనుక యానాలుగు మాసములు కల్గియున్నవిని వెల్లించుము అని యున్నది. ప్రభుమదివస పాతమందు శాపాంతము మూడుమాసముల పదిరోజులయినప్పుడు, మూడుమాసములనుట యుచితమో, నాలుగుమాసములనుట యుచితమో, బుద్ధిమంతులే నిర్ణయింతురుగాక.

ఉన్నత్రుకు గాఢుడు. ఇంత తెలివిగలవా యనిన, మేఘుకు మార్గము జెప్పటకున, అలకాపురము వర్ణించుటకును, తనప్రియురాలి యవధలను వర్ణించుటకును, ఏతెలివిరావినప్పించినది? కానయత్తుకు ఉన్నత్రుడైనను, మేఘునిబాచి వార్తను బంపుకాలమున, తనప్రియురాలు విషమ్యురాలు కాదనుసంతోషముచే, మంచితెలివితో నున్నాడని మన మొప్పుకొనక తప్పదు—ప్రభుమదివసపాతమే యుక్తమైనదనుటకు, నాకుదోచిన సమాధానముల నిండు బొందుపరచితిని. విశేషములున్నయెడల దెలుపుపూర్తికులు.

ఇయ్యూజి వీర గాఢు వాచామ్యులు.

జీర్ణరచాయనము — ఈమాత్రలను సేవించుచు వలెన అన్నియు విధనములును. జీర్ణశ్రోశము బాగునగు గ్రామము క్రమముగ గలగును మలబద్ధము నూనును. 25 మాత్రల పచ్చి 1-కి వేల 1-4-0.

అడ్రెస్సు:—అమృతాంజనము డిపో, 6, తంబు శెట్టి వీధి, నుదాసు అండ్ బొంబాయి.

THE GREAT WAR.

[Reuter's Agency.]

Great Britain.

Tea Profits.

LONDON, November 14.—Indian and Ceylon tea industry, having applied for an increase to twelve percent of statutory pre-war standard of profits for the calculation of excess profits duty, the Board of Referees, after hearing evidence, have raised the percentage to eight for companies and nine for private firms.

British Steamers Sunk.

LONDON, November 14th.—The British steamers 'Morazan', 'Caterham' and 'Kapunda' have been sunk. Captain of the 'Morazan' was made prisoner.

France.

The Great Air Battle.

Further Details.

LONDON, November 13:—Reuter's correspondent with the head-quarters sends another account detailing the greatest air battle of the war mentioned in the official communiqué. It occurred over open country in the neighbourhood of Arras. A British squadron thirty strong, consisting of bomb-carriers and escort, set out on a bombing expedition across the German lines. An enemy force of between thirty and forty offered battle, and the higher layers of the British force descended to meet them. In a running fight the Germans were gradually forced over their own ground; the British, meanwhile, made steady progress towards their objective and accomplished their purpose. The British lost two each of the bombing and scouting machines, one observer was killed, and two pilots were wounded. The Germans are known to have lost three machines and are believed to have lost three more. One of the British pilots fell in No Man's Land, where he took cover and was, eventually, bravely rescued.

Paris Communiqué.

PARIS November 14:—This afternoon's Communiqué reports lively artillery firing at Pressoir. The Enemy attack west of Auserive in Champagne was repulsed. Calm has prevailed elsewhere.

British Communiqué.

LONDON, November 14:—General Haig in this afternoon's Communiqué says: We stormed Beaumont Hamel and reached the outskirts of Beaumont-Sur-Ancre. Over four thousand prisoners have been taken. Fighting continues.

Experts agree in congratulating General Haig on his brilliant strategy of success which completes the objective of the big push annihilating the whole system of defence which the Germans considered impregnable and increasing enemy's difficulties in manning their trenches. Yesterday's victory wipes out the so-called Beaumont salient and enables the British for the first time to continue operations on a fairly wide front. Importance of extension of the offensive is increased by the fact that it is likely to wreck German staff plans of scraping every regiment that can be spared from France for an attack on Rumania. Saint Pierre and Beaumont which the infantry rushed are described as fortresses stronger than Port Arthur and Sebastopol.

RUSSIA.

Enemy Attacks Repulsed.

LONDON, November 14:—A Russian Communiqué says: The enemy attacks in the wooded Carpathians and Trotus, Oituz and Turgul valleys have been repulsed. The Rumanians have been forced back slightly in the alt valley and the enemy occupied the village of Bumbeshti in Jiul valley.

BALKAN.

Capture of Tchuke Hill.

LONDON, November 13:—Reuter's correspondent with Serbian Head-quarters states that the capture of Tchuke Hill enables the establishment of a strong bridge-head across the Cerna.

ITALY.

Many Women and Children Killed.

LONDON, November 14:—A squadron of enemy aeroplanes on Saturday bombed Padova and destroyed a building and killed the majority of women and children who were taking refuge in it. Already sixty deaths have been reported.

Artillery Activity.

LONDON, November 13:—An Italian official statement reports that artillery on both sides has been active on the Trentino front. We straightened our line at several points on Carso and captured a heavy trench-mortar.

Greece.

Venezelists' Attitude.

LONDON, November 14:—SALONIKA.—A Venezelist official announcement states that the Royalists have occupied the village of Oustana north of Grevena where a detachment of Venezelists was stationed. It is not yet known whether fighting occurred. The Provisional Government has ordered reinforcements not to be sent preferring to leave to the Athens Government the full responsibility for the non-execution of its agreement with the Entente.

Indignation Against Royalists.

The news, that Bulgars have been burning and plundering towns evacuated by them in East Macedonia and carrying off inhabitants, has caused indignation against the Athens Government.

Treachery of a Prefect.

LONDON, November 14th:—The "Morning Post's" Athens correspondent says that the Prefect of Florina has discovered at the Prefecture instruments with which his predecessor, M. Vamvetos, signalled Bulgars, as well as documents incriminating Gounarists and showing that M. Vamvetos sold to Bulgars maize to send out of Salonika and relieve distress. General Sarraïl has demanded a recall of Vamvetos within 24 hours:—("C. & M. Gazette.")

A Greek Airman Destroys a Bridge.

LONDON, November 14:—The "Central News" Agency's correspondent at Athens says:—A Greek airman attached to Salonika army has destroyed a bridge at Aggesta which is useful to the Bulgarians:—("C. & M. Gazette.")

Egypt.

Successful Air Raids in Egypt.

LONDON, November 14:—Another official Egyptian despatch says that a ton of high explosive has been dropped in two successful air raids on Maghdaba and Birsaba. A number of direct hits were secured and much damage was done to the enemy's camp and store-sheds at Maghdaba. A hundred-pound bomb made a direct hit on an Aviatik leaving hangar at Birsaba, damaging hangar. Much damage was done to the railway station and rolling stock. Two Fokkers were brought down damaged. Our machines returned safely.

A Punitive Expedition.

LONDON, November 13:—An official despatch from Egypt says that three hundred troops of the Egyptian Army were despatched to Elfasher in October for the purpose of rounding up a band of rebels in the province of Darfur headed by ex-Sultan Alidinau. The force suddenly moved from Didis and reached Kulme on November 3rd and encountered a few tribesmen and little opposition. One hundred rifles and three hundred camels were captured. Our mounted troops pursued the main body who had retired westward towards Sugai, caught them up and attacked them on November 6th. Alidinau was killed and we took two hundred prisoners and captured 340 rifles, 2500 rounds of ammunition, six thousand cattle and other materials. We had no casualties.

BELGIUM.

Primate's Protest.

German Plea Scouted.

AMSTERDAM, November 14:—Cardinal Mercier Primate of Belgium, has issued a spirited protest to the civilised world against the compulsory deportation of Belgians to Germany. He declares that the Germans are daily deporting thousands of inoffensive Belgians who are herded in wagons like slaves. Cardinal Mercier scolds the German declaration that deportation measures are dictated solely by humanitarian reasons. He draws a touching picture of sons, husbands and fathers torn from homes by parties of soldiers who bar the doors with bayonets preventing those about to be deported from bidding farewell to their womenkind. The Cardinal concludes by charging the Germans with a breach of their pledges not to deport Belgians.

ROUMANIA.

To Crush Rumania.

Enemy Concentrating Large Forces.

LONDON, November 14:—AMSTERDAM.—According to apparently trustworthy information, the Central Powers are concentrating great forces against Rumania, whom they will do their utmost to crush before the end of the year.

Slight Enemy Success.

LONDON, November 14:—A Rumanian communiqué states that incessant enemy attacks between Uzul valley and Casino valley since October 29th have been repulsed sanguinarily. We counter-attacked and took eighty prisoners, three machine-guns and war material. Our left wing at Dragoslavei has been compelled to give way. We have also been forced to withdraw southward of Bumbeshti on the right bank of the Alt. A Rumanian flotilla bombarded the enemy's left flank at Strilmenimari, north of Czernavoda.

CANADA.

Arrival of the Duke and Duchess of Devonshire at Ottawa.

LONDON, November 14:—Duke and Duchess of Devonshire have arrived at Ottawa where they received an ovation.

Australia.

Resignation of the Ministry.

SYDNEY, November 14th.—The Government now does not insist on the resignation of the ministry.

TELEGRAMS.

Germany.

Germany and Norway.

LAHORE, November 13. —The "Lokalanzeiger" threatens the breaking off relations between Germany and Norway. —("C. and M. Gazette.")

Germans Seize Two Dutch Steamers.

LONDON, November 14:—Germans seized two Dutch steamers, the "Batavier" and "Import" bound for England. Crew of the "Import" took to boats, but on the submarine disappearing they returned to the ship.

A German Admission.

LONDON, November 14:—To-night's German Communiqué admits the British capture of Beaumont-Hamel and St. Pierre Divion with lateral connecting lines and adds:—Our stubborn defence caused us important losses. The latter admission is almost unprecedented.

Germany's Lack of Men.

All Civilians to be Called Up.

LONDON, November 14:—It is reported that the German Government contemplate summoning an extraordinary sitting of the Reichstag with a view to introducing legislation calling up all civilians.

Germany's Infantry.

ALLAHABAD, November 14:—The "Pioneer" special cables: LONDON, November 13.—Thanks to Germany's policy of reducing the number of infantry in each division. She has not drawn on her reserves to create new formations to act against Rumania, but it has made up the necessary divisions from infantry at other fronts. Nevertheless youths of the 1914 class have been found among the prisoners, a striking testimony to the way first verdun, and then the Somme fighting have drained German manhood.

A correspondent at the front, dealing with the advance early on Saturday morning, quotes a Staff Officer as saying that the barrage was the best we ever put over the enemy who were surprised and were unable to develop the machine gun fire which our troops have lately encountered. The trench was reached with very few casualties. Most of the garrison had already gone, the remainder surrendered as soon as the bombers commenced their drive along the trench.

Another correspondent says that the troops engaged were Canadians who, on a front of a thousand yards, gained from 150 to 400 yards clearing out most of the German position along the old farm track and the sunken road running from Courcellette to Walencourt. This removed an unpleasant interruption to our line and brought us close to a strong German fourth line running before Pys Warlencourt. The prisoners were half Prussian Guard, half Saxons.

An Italian officer states that the Italian line southward of Fajti Hill has been straightened. This involved an advance from point 291, some 900 yards east, to point 309 in the course of which three abandoned 6 inch guns, and a considerable store of ammunition were found. Reuter's Udine correspondent describes the taking of 309 as a strategic success as the hill dominates Kostanjevica which is the centre of the enemy's second line.

The correspondent of the "Times" with the Italian army says:—The hill is at thousand yards due north of Kostanjevica. Its occupation is a further step towards turning the position there. The correspondent describes the Italians as still making for the new enemy line.

MESOPOTAMIA.

British Air Raid in Mesopotamia.

LONDON, November 13:—An official communiqué from Mesopotamia states that two British aeroplanes successfully bombarded the Head-quarters of the Turkish irregulars at Alain westwards of Nasiriyeh.

Operations in Mesopotamia.

SIMLA, November 14: A despatch by Lieutenant General Sir P. H. M. Lake on the operations of the Indian Expeditionary Force from the 30th April to the 27th August, 1916, is published. No operations on a large scale have been undertaken since the fall of Kut. On the Tigris line the troops immediately facing the enemy were, with the exception of those actually on duty in the trenches, resting, recuperating and consolidating their position. Fatigues were very heavy. The heat of the summer came on rapidly and a good deal of sickness prevailed; nevertheless, pressure on the enemy was never relaxed and every opportunity was taken to test his morale by bombardments and minor engagements whenever opportunity offered.

General Lake specially mentions Captain W. Nunn of Royal Navy, Mr. W. Gran, the Admiralty Overseer, Surgeon General F. H. Treherne, Colonel W. L. Wilcox, Late Colonel Sir V. Horsley, Major General J. G. Rimington, Colonel E. R. D. Stokes-Roberts, Lieut. Colonel J. H. White, Lt. Col. W. S. Anthony, A. V. D., Capt. J. F. H. Anderson, Lt. Col. J. Gould, I.R.S., Sir George Buchanan, Lieutenant J. C. Grant, Captain Umar Hayat Khan, 2nd Lieutenant E. Ezra, Lieut. Colonel Sir Percy Cox, Major General M. Cooper, Major General A. W. Money, Brigadier General O. B. S. E. Shore, Lieutenant Colonel S. W. N. Beach, and H. H. Hopewood, Captain L. C. Williams, Messrs. E. L. Bagshaw and J. G. P. Cameron, Indian Telegraphs, Mr. L. A. Dickson, Rev. E. H. McLain, Rev. T. S. Riddle and Mrs. Webley, Y. M. C. A. General Lake also brings to notice thirty six officers in addition.

United States.

Grey's Reply to the American Note.

Regarding Black Lists.

LONDON, November 14:—Replying to the American note protesting against the black lists arbitrary interference

TELEGRAMS.

with neutral trade, Viscount Grey reiterates the prohibition to trade applies only to the British subjects which is indisputably within Great Britain's rights. Replying to the fears of possible unwarranted expansion of system, Viscount Grey points out that every addition to the list restricts Britain's commercial opportunities. Therefore it is Britain's interest to confine the list to the utmost; but it is notorious that many firms in neutral countries which have been active agents for German espionage and propaganda, have supplied German cruisers and organised and paid miscreants to destroy ships and factories applying to the Allies, even in the United States where the Government has taken no adequate action to suppress such criminal breaches of neutrality. It has been suggested that the military position is such that nothing happening in distant neutral countries will affect the result. Viscount Grey expresses his wish that this were so; but there is still long and bitter struggle ahead and possible inconvenience to the neutrals cannot be compared, for a moment, to suffering and loss occasioned to mankind by the prolongation of the war even for a week. Great Britain is fully entitled to refuse bunker-coal to ships carrying goods for blacklisted firms, especially in view of Germany's efforts to reduce world's tonnage which render it necessary to reserve the British coal for possible British trade. Between July 1st and September 30th the enemy submarines sank 262 vessels of which 66 were neutrals. Viscount Grey quotes precedents of the American Civil War in justification of the British action and trusts that the explanations given will remove suspicions and erroneous views prevailing in the United States.

U. S. President Election Result. A German Comment.

LAHORE, November 14. — The "Koelische Zeitung" says: — The Americans have shown that they must have an unconditional adversary of war for president. A mild friend of peace is insufficient. (U. and M. Gazette.)

INDIAN TELEGRAMS.

(FROM OUR OWN CORRESPONDENTS.)

(BY WIRE.)

Delhi.

Gift of an Aeroplane.

DELHI, November 15: — The following press communication has been issued: — The minor Maharaja of Mayurbhanj has very generously offered to present an aeroplane to the Government for abroad. The offer has been gratefully accepted.

Calcutta.

Government Statement re

Mrs. Besant's Prohibition.

"A. B. Patrika's" Comment.

CALCUTTA, November 15 — Referring to the answer given at the last meeting of the Central Provinces Council regarding the Government order prohibiting Mrs. Besant to enter the Central Provinces territory, the "A. B. Patrika" says: — The explanation of the Government needs another explanation to explain it. Having fully accepted the assurance of the conference authorities that Mrs. Besant would not speak at the meetings of the conference, how could the government issue an order tampering with the personal liberty of Mrs. Besant? If it be really a fact that the projected visit alarmed a most important section of the Conference, how is it that the action of the Government created such indignation among the whole audience in the conference hall? The best course for the C. P. Government is to acknowledge its blunder and withdraw the order. The order was issued ostensibly with the object of discouraging violent political agitation, but it has done that mischief far more successfully than any amount of Mr. Besant's so called inflammatory speeches might have done.

What "Bengalee" Says.

Referring to the answer given at the last meeting of the Central Provinces Council regarding the Government order prohibiting Mrs. Besant from entering the Central Provinces territory, the "Bengalee" says: — The statement made by the C. P. Government is anything but satisfactory on convincing. There were several ways open to the Government if it desired to avoid a charge of interference with religious liberty. Mrs. Besant might have been allowed to preside over the Theosophical Federation and then served with a notice not to address a political meeting. Even this would have been high-handed, but it would have involved no allegation of religious intolerance which no Government school do any thing to incur. All that can be said is that the C. P. Government acted with singular unwisdom throughout and their order against Mrs. Besant is as unjustifiable as it was unnecessary.

Police Searches in Mymensing.

CALCUTTA, November 15. — Mymensingh police are making vigorous inquiries in connection with the recent political dacoity there. Yesterday the police searched fifteen houses and arrested fourteen persons including a pleader, a teacher and several students.

Calcutta University.

Committee of Enquiry.

CALCUTTA, November 14. — It is understood that the Government of India will shortly appoint a Committee to enquire into certain matters connected with the Calcutta University, and the Committee will, it is said, consist of nine members, possibly three Indians and six Europeans. The Hon'ble Sir Ashutosh Mukherjee will preside and the Hon'ble Mr. W. Hornell, Director of Public Instruction

TELEGRAMS.

Bengal, will be one of the members. The scope of the Committee is not yet known, but it is understood to deal with post graduate classes of the University. The Committee will commence its sittings early in December. No official announcement has yet been made, but a resolution appointing a committee is expected shortly.

A Protest Meeting.

CALCUTTA, November 15: — At the Public meeting held at Allahabad on the 12th inst. presided over by the Hon. Mr. Motilal Mehru (a summary report of which has already been given) the Hon. Dr. Tej Bahadur Sapru moved a resolution protesting against the order of the Governments of Bombay and Central Provinces. It further urged the necessity of establishing an advisory board in each province which will carefully weigh the facts placed before the Government by the Intelligence Department and see that the freedom of a loyal citizen like Mrs. Besant is not restricted merely on police report without giving her an opportunity to vindicate herself. The resolution was strongly supported and carried unanimously. The meeting was attended by a Congress Deputation.

Burma.

The Defamation Case.

RANGOON, November 14: — For the last few days Mr. E. S. Pattle, Western Sub-divisional Magistrate, has been engaged in hearing the defamation case of M. P. Maricar and D. K. Syed Ibrahim, donors of motor ambulance for the Red Cross Society, versus, C. S. Appa, editor of the Tamil newspaper "Rangoon Varthaman" who is said to have made allegations of dishonesty against the complainants in respect of donations to motor ambulances in an article published in the issue of the 20th October of his paper. A large number of witnesses were examined for the prosecution to show that the article published in the issue of the 20th October referred to the complainant. The case for the prosecution is closed. The Magistrate adjourned the hearing to decide whether he will frame charge against the accused or not.

Rangoon News

Y. M. C. A. Work in War Centres.

RANGOON, November 14th: — Mr. Kenneth J. Saunders, who has done excellent work in France and other war centres in connection with the Y. M. C. A., arrived in Rangoon this morning by the "Bangala" to raise funds for prosecuting the work of the Y. M. C. A., at Mesopotamia and East Africa.

Burma Legislative Council.

Proposed Bills.

RANGOON, November 14th: — Two new bills are to be introduced at the next Burma Legislative Council session which takes place on the 25th November, "the Burma Salt Bill" and the "Burma Water Hyacinth Bill." The former Act is to consolidate and amend the law relating to salt revenue. As the salt industry is carried on in the province under materially different conditions from those in Northern India, it is found necessary to have a local act. The Bill provides for the maintenance of the existing system of control of salt administration. The object of the Hyacinth Bill is to eradicate the Hyacinth plant which made its appearance in Burma some years ago. It has since spread with dangerous rapidity along the creeks of the delta districts and has become a menace to boat and launch traffic. Experiences of Florida, U. S. A., and New South Wales prove the importance of the eradication of the plant. The Bill makes the possession of Hyacinth an offence and requires every owner or occupier of the land, under penalty, to destroy the plant growing on his land.

BOMBAY.

Mr. Tilak's Appeal Judgment.

A Comment.

CALCUTTA, November 13. Commenting on Mr. Justice Bachelor's judgment in Mr. Tilak's appeal in the Bombay High Court, the "Bengalee" observes that justice Bachelor's interpretation that the Civil Service is identical with the Government established by law is an extraordinary obiter dictum. If this interpretation of law is endorsed by other High Courts, all severe or fearless criticism of the administration will become impossible for every department of public service and every individual officer is an agent of the Government.

The Bombay Share Market.

BOMBAY, November 14: — The share market remained closed yesterday owing to the "Moorat" settlement and the brokers were busy till a late hour in the evening receiving and paying amounts of profit and loss amongst themselves and to parties. The settlement, as was expected, has not proved an uneventful one. It has been one of the heaviest on record and in which bears scored signal victory over bulls from whose pockets they have succeeded in squeezing out everything they had earned. Two failures of brokers have been reported. It is hoped and there are already indications for hoping that the market will not witness such violent fluctuations as it did during the last few months for some time to come. What those fluctuations were can be judged from the fact that on the opening of the "Moorat" settlement Tata Steel, deferred, were quoted at Rs. 1400 and at the close they had dropped down to Rs. 1245 and ordinary from Rs. 410 to Rs. 315. Similarly Nagpur had dropped down from Rs. 2540 to Rs. 2340. Tata Hydro-Electric from Rs. 1420 to Rs. 1210. Fazulabhoys from Rs. 800 at Rs. 600. Mangaldas from Rs. 885 to Rs. 718, Standard from Rs. 1675 to Rs. 1415, Swadeshi from Rs. 1940 to Rs. 1700 and Bombay Burma from Rs. 1210 to Rs. 1060.

On the opening of the market to-day after settlement the tone was healthy. Centrals improved to Rs. 2345, Colaba Land to Rs. 1350, Crescents to Rs. 197½, Currimbhoy to Rs. 317½, Davids to Rs. 540, Fazulbhoy to Rs. 622½, Indore Malwa Rs. 410, Indian Bleaching to Rs. 262½, Pearls to Rs. 445, Robinson to Rs. 710, Standard to Rs. 1450, Madhows to Rs. 1560, Swadeshi to Rs. 1715, Phoenix to Rs. 200. In the Bank shares the Bank of Bombay was neglected at Rs. 1505 and the Bank of

TELEGRAMS.

India was steady at Rs. 82. In miscellaneous, Bombay Burmas was steady at Rs. 1065. Tata Iron and Steel ordinary improved to Rs. 325 and deferred to Rs. 1275. Tramways to Rs. 337½, Katni Cement ordinary to Rs. 295 and deferred to Rs. 1070.

3½ per cent Government paper was quoted at Rs. 75-8, 4 per cent Terminable loan at Rs. 97-8, 4 per cent Conversion loan ex-warrant at Rs. 90-8 and Warrant at Rs. 9.

PUNJAB.

The Lahore Conspiracy Case.

LAHORE, November 14: — The Lahore Conspiracy second supplementary trial has been going on from day to day before the Special Commissioners. One returned emigrant stated that the Punjabi Mahomadians in Vancouver and San Francisco used to come to the Chadra Asram as they thought the Asram-people had sympathy with Turkey. The Chadra press printed several pamphlets by Hardyal and other writers including one headed "Germanse Mat Laro" (don't fight with the Germans) and a Turkish pamphlet called "Jehad". Bhagwan Singh Ram Chand and Barkatulla were the editors. They went to Germany while it was proposed that Mangumal should start a shop in Tibet with funds supplied by the German Consul. The Chinese Consul, however, refused permission. Chadra publications were distributed broadcast in India, Afghanistan and the battle fields of Europe. The German Consul twice took away loaded motor-car full of these publications to throw them near the battle-fields from Zeppelins. Ajit Singh, deportee, and Safi Amba Prasad, an absconded political offender sent Risikesh, from Turkey to the United States.

Other returned emigrants deposed to the harangues made by some of the accused in these conspiracy cases against the Canadian and the British Governments. Some witnesses including Police Officers, deposed to the part taken by some accused in dacoities and their identification and recovery of looted property in their possession.

The trial is proceeding.

MYSORE.

An Election Result.

BANGALORE, November 14: — There was a contest at the election this morning of a Mahomadan representative in the Municipal Council from the 2nd and 3rd divisions. Mr. Ahmed Latiff, the sitting member, was returned on his securing 71 votes against his rival Aga Abbas Ali's 59 votes.

Attempt to Commit Suicide.

BANGALORE, November 15: — Before Mahomed Savar Sahib Bahadur yesterday Sub-Inspector Rajgopal Chetty of Cleveland Town, produced one Padmanabha Pillay, a sepoym in the 61st K. C. G. Pioneers for alleged attempt to commit suicide. It appears that the man was wanted by the Travancore police on a charge of attempted theft etc., and he was put in the military lock-up. On Monday morning he was found hanging from a beam of the roof of the hall with a khaki cloth tied round his neck. The man seems to have felt disgrace of being taken to Travancore and made the abortive attempt. As he could not furnish bail, the Magistrate remanded him to custody till the 17th instant.

Municipal Elections.

Third Division.

At this morning's election for a representative of the third division of the Civil and Military Station Municipality, Munshi Ahmed Akbar Hussein Saheb who secured 71 votes was returned. Hashim Sait had 70 votes and Ahmed Sait sitting commissioner 58 votes.

Central Provinces

C. P. Legislative Council.

Village Panchayat's Resolution.

NAGPUR, November 14: — In the course of the discussion on the Village Panchayats resolution in the C. P. Legislative Council the Hon'ble Sir Bepin Bose, referring to the Hon'ble Mr. Stocock's remark that the system of village panchayats did not exist here under the native rule, said that he should in this connection draw attention to Mr. Jenkin's report on the territories of Nagpur Rajas. It should appear from that valuable State document that generally every village in Nagpur kingdom had an official called Mahajan who discharged the functions of a panchayat with respect to ordinary village disputes. Some of the earlier settlement reports also contained references to the system. This time honoured system of settling village disputes had disappeared.

SOUTH INDIA.

A Frightful Collision.

Manager and Some Passengers Missing.

TRIVANDRUM, November 14: — On the 11th instant at 4 P. M. the line boat of the Navigation company and the steam boat called "Saraswathi" had a collision in the Vembanad lake three miles north of Alleppey. The line boat ran across the Saraswathi and the latter was capsized. Most of the passengers were saved. The manager is missing as also some others in the first class compartment. Exact state of affairs could not be ascertained until the boat is lifted up for which purpose the authorities are on the spot taking prompt steps.

BRIEF TELEGRAMS.

Sir C. Sankaran Nair will attend the Calcutta University Convocation to be held in January.

The R. M. S. "Mooltan" which left London on the 27th ultimo and has on board the mails of the 3rd instant arrived at Port Said on Monday the 13th instant.

వృత్తాంత లేఖలు

విజయనగరపు వార్తలు

(ఒక విలేఖకుని వద్దనుండి)

మహారాజావారి కళాశాల.

విజయనగరము, నవంబరు 11:— మా కళాశాలలో గణితశాస్త్రమును మరుచటి సంఘముండి బి. ఏ. కు బోధించుటకు నిశ్చయింపబడినది. ప్రస్తుతము మేడూరి సత్యనారాయణగారు గణితశాస్త్రమును బోధించుచున్నారు. జూలయి నెలనుండి బి. ఏ. తరగతికూడ పెట్టి శ్రీ శ్రీ పురహోత్రముగారిని తీసికొని వత్తురని వదంతి కలదు. పురహోత్రముగారు ఎం. ఏ. పరీక్షలో మొట్ట మొదటివారుగా జయమంది చెన్నపురిరాజధాని కళాశాలలో పండితులుగా నున్నారు. వారికి ఆంధ్రదేశముం దభిమానము మెండు. అట్టి వారు మా కళాశాలకు వచ్చుటవలన కళాశాలకు గౌరవము కలుగును. కాబట్టి కళాశాలాధ్యక్షులు వారి నెటులయినను తీసికొనివచ్చిన బాగుగ నుండునని తలచుచున్నాము. గణిత శాస్త్రము బోధించుటవలన విద్యార్థులకు చాల ప్రయోజనము తగును. కాబట్టి కళాశాలాధ్యక్షులను మనము శ్లాఘించవలసి యున్నది. ప్రస్తుతము రసాయనశాస్త్ర మున్నది. గణితశాస్త్రము రానున్నది. కాబట్టి పదార్థవిజ్ఞానశాస్త్రమును కూడ నుంచి బి. ఎస్. సి. పరీక్షకు విద్యార్థులను బంపవచ్చును.

శాస్త్రజ్ఞానమే మనకు ముఖ్యముగా కావలసి యున్నది. ప్రస్తుతము పదార్థవిజ్ఞానశాస్త్రమును బోధించుచున్న ఏ. ఎల్. నారాయణగారు మంచి హెచ్చరికతో బనిచేయుచున్నారు. విద్యార్థులకు వారియందు మిక్కిలి గౌరవము. కాబట్టి మాడు శాస్త్రములను బోధించి బి. ఎస్. సి. పరీక్షకు బోవు విద్యార్థులకు విద్యనేర్పి శాస్త్రవిద్య నభివృద్ధి చేయింపవలెనని కళాశాలాధ్యక్షుని కోరుచున్నాము.

గణితశాస్త్రమునకు సదుపాయములు చేయునిమిత్తము సుమారు ఏడేనిమిదవేల రూపాయలు ఖర్చు పెట్టుటకు పూని కొనిన సంస్థానాధీశులకు ప్రజలు కృతజ్ఞులు. శ్రీ మహారాజా వారును మహారాణీగారును కళాశాలాభివృద్ధియందు తాపసమును సూచించుచున్నారు.

ఈ సంవత్సరము గ్రెగ్గ మెమోరియలు క్రిడలు మా పురమందు జరిగినవి. ఈ జిల్లాలోని పాఠశాలలనుండి బాలురు పందెములకయి వచ్చిరి. విజయనగరపు సంస్కృత కళాశాల విద్యార్థులు కూడ నీ పందెములకు వచ్చియుండుట శుభసూచకము. మతియొక నూతనవిషయము కలదు. పాశ్చాత్య క్రిడలే కాక మన దేశీయ క్రిడలు కొన్ని పెట్టి వారిలో జయమందిన వారికి బహుమతులనిచ్చిరి. దీనివిషయము మృగిసిపలు స్కూలు ప్రధానోపాధ్యాయులయిన జగన్నాథము గారు చాలపాటు బడిరి. కొంచెము లోపములు లేకపోలేదుగాని మొత్తముమీద జయప్రదముగా జరిగినది.

ముక్త్యుల వార్తలు.

(ఒక విలేఖకుని వద్దనుండి)

కరదలు.

ముక్త్యుల, నవంబరు 11:— ముక్త్యుల గ్రామము జగ్గయ్యపేటకు 5 మైళ్లు దక్షిణముగా నున్నది. ఇచట జగ్గయ్యపేట సబ్ ఆఫీసుకు లోబడి బ్రాంచి పోస్టాఫీసుగలదు. ఈరెండు గ్రామములకును నడుమ పాలేటు పాటుచుండును. ఈ ప్రాంతముల నేపాటి వడ్లమువరిసినను పాలేటు వెన్నవలె బొంగి జనులచేత పోకలకు ప్రతిబంధ మగుచుండును. ప్రవాహమెంత హఠాత్తుగా వచ్చునో తీసిపోవుటయు నంతవేగమే. వర్షాకాలము మాడు నాలుగు మాసములలో ఈపాలేటిబాకచేత నపుడపుడు 2,3,4 దినముల చొప్పున టపారానేరదు. ఎంత అవసరము గల డాక్టర్లును టెలిగ్రామువచ్చినను జగ్గయ్యపేటలో పడియుండవలసినదే. కొన్ని సమయములందు బాలురును టెలిగ్రాములను వానియవసరముకడచిన పిమ్మట చేరుటయు గలదనిన సాశ్వర్యము లేదు. అందులో ఈసంవత్సరము వడ్లములు మితిమీరి కురియుటచేత నొక్కొకసారి పాలేటు 8,10 దినముల నజునుగూడ సందియక పాఠశాలిచ్చెను. పాలేటిమీద పడవగాని బల్లకట్టుగానిలేదు. ఈకాలములో ఈమాగ్గమున (బయోణము) చేయవలసినవారి యవస్థకు పొరములేదు. అత్యవసరము గలవారు తప్పక తేప్పకట్టలమీద దాటవలయును. అది యనగా ప్రయాణికుడు రెండు చంకల క్రిందను

రెండు తేప్పకట్టలు పెట్టుకొని గట్టిగా పట్టుకొని యుండవలెను. దాటిండువాడు ఈకట్టలకు గట్టిన త్రాడును ఈడుచు లాగుకొనిపోవును. ఇది యెంత అపాయకరమో చూడుడు. ఈయుపాయమైనను శ్రీలు బాలురు వృద్ధులు మొదలగు వారిపట్ల నిరుపయోగము, ప్రజాసౌఖ్యమునకై లోకలోభండు వారు గాని, టపాల సౌకర్యమునకై పోస్టల్ వారుగాని, విచారింబి వర్షాకాలములో గలుగు ఈకష్టములను విచారింపగడంగుదురు గాక యని ప్రార్థించుచున్నాము.

స్నేగువ్యాధి. సికింద్రాబాదులో స్నేగువ్యాధి విజృంభించుటచేత అచటి నివాసులు ఆపురి విడిచి స్థలాంతరములకు బోవుచుండిరి. అట్టివారి కుటుంబములు రెండు మాసముల నడుమ జగ్గయ్యపేటకు వెళ్లులు వచ్చి చేరి యున్నవి. వారిలో కొందలు పూర్వము జగ్గయ్యపేట కాపురస్థులట. ఇట్లుండ నీ నడుమ వచ్చిన వారిలో నొకరు మరణించిరి. అతడు స్నేగువ్యాధివల్ల మృతికొందినట్లు ఒక వాడుక ప్రబలముగా వ్యాపించినది. జనులు రాకపోకలకు భయపడుచున్నారు. ఇంకొక మరణము కూడ గలుగగా అది స్నేగు కాదని కొందలు అవునని కొందలు అనుకొనుచున్నారు. సికింద్రాబాదునుండి జగ్గయ్యపేటకు ముక్త్యులకు వచ్చువారు నైజాం రైల్వేలైనుమీది బొమ్మకల్లు అను నైజాము ప్రేషనులో దిగి వత్తురగాన వారికి స్నేగు ప్యాసుపోర్టులతోను తనిఖీలతోను అవసరము లేకున్నది. ఇట్లుగటచేత ఏ అడ్డును లేకుండ వచ్చుచున్నారు. జగ్గయ్యపేట గవర్నమెంటు గ్రామము. ఇట్లుపేక్షించి యూరకున్నయెడల భయంకరముగా ఈవ్యాధి చల్లగా నున్న మనదేశ మధ్యమునకు గూడ బ్రవేశించుట కవకాశము గలుగును. కాబట్టి అధికారులు బెజవాడలోవలె నైజాం రాజ్యమునుండి ఇక్కడికి వచ్చువారిని గూడ డాక్టరు తనిఖీకి పాత్రులనుగాజేసి వ్యాధి వ్యాపింపకుండుటకు దగిన యేర్పాటులు గావించురని నమ్ముచున్నాము.

ఆంధ్రసమితి, కల్లెట్ హైస్కూల్ తిరువల్లిక్కేసి, మద్రాసు:—వై సేతుతో నొక సంఘము తిరువల్లిక్కేసియందు కల్లెట్ హైస్కూలునందు స్థాపింపబడినది. 1. సలక్షణముగ నాంధ్రభాష నభివృద్ధిచేయుట 2. చీదలగు నాంధ్ర విద్యార్థుల విద్యాభివృద్ధికి సాయమొనర్చుట 3. ఆంధ్రోద్యమములలో ననగా జాతీయ కలాకాల ఆంధ్రరాష్ట్రము ఆంధ్రమహాజననభ మున్నగు వానిపట్ల నాంధ్రమహాజనులచేయు యత్నముల దగినరీతి వాగ్దానుట 4. సర్వాంధ్ర జనోపయోగముగ్రంథాలయము నొకదాని నెలకొల్పుట, 5. ఆంధ్రభాషకు నాంధ్రదేశమునకు గౌరవావహములగు కార్యముల జేయ సోదరులకు యోచితముగ దోడ్పడుట ననునవి స్థాపనకు ముఖ్యోద్దేశములు. ఈ యుద్దేశముల ననుసరించి పని చేయుటకు మా పాఠశాల యాంధ్ర పాఠ్యాయులు ను కావ్య వ్యాకరణాది తీర్థులు నగు పం. ఆదినారాయణశాస్త్రిగారు సహాయాధ్యక్షులుగాను మా ప్రెసిడెంటుగారు డి. జి. యమ్. లీతువొగారు అధ్యక్షులుగాను, డి. కేమచలమునాయుడు, యల్. వెంకటకృష్ణ నాయుడుగార్లు కార్యదర్శులుగాను బి. జగన్నాథరావుగారు కోశాధ్యక్షులుగాను నేర్పణుపబడిరి. ఇప్పటికి కొంచెమెచ్చుతగ్గు నూలు గ్రంథములను నూర్వారు సభ్యులును చేరిరి. వీరి చందాలు పేరులు మున్నగువానిని కొలది కోజులలో పుస్తకరూపముగా బ్రచురించెదము. అని కార్యదర్శులు (1) తోట కేమచలమునాయుడు, (2) ఎల్. వెంకటకృష్ణుడు గారలు వ్రాయుచున్నారు.

ట్రాజానా ప్రకృతి శాస్త్రాభివృద్ధి

ప్రపంచమునందలి ప్రతిదేశమునను, మానసిక దౌర్బల్యము అవస్థలను గూర్చియు, వర్తమాన భవిష్యత్కాలముల సంతతివారల ఆరోగ్యాభివృద్ధి సాధనమునుగూర్చియు, అనేకులు ప్రకృతిశాస్త్రజ్ఞులు వారి జీవితముల ధారపోసి యున్నారు. ఆకాలపు వృద్ధాప్యమునకు సూచనయగు వెంట్రుకలురాలుట హానికరములగు క్రిముల పనియను నిర్ధారణ నవీనపు () లలో ముఖ్యముగ మనకు సంబంధించినది.

ఈ వ్యాధి అనేక యావనులందు సామాన్యముగ నున్నది. ఈ క్రిమి సముదాయము వెంట్రుకల నంటియుండు చర్మపు కప్పలో ప్రవేశించి వెంట్రుకల యభివృద్ధికి వలసిన, రక్తనాళములనుండి వచ్చు పదార్థమును తినివేయును. దీని పర్యవసానము వెంట్రుకయొక్క పొడునశించి వెంట్రుక పారిపోయెను.

ఇందుకు కారణమును కనుగొనుటలో ప్రకృతిశాస్త్రవేత్తలు ఆ కారణనిర్ణయి సాధనమునుకూడ కనిపెట్టివారు. ఆ క్రిమిసముదాయమును నశింపజేసి వెంట్రుకల పొడునకు తగిన ఆహారమును కలుగజేసి వాటి సారోగ్యమునకు ధైర్యులుయె ఇందుకు సాధనము. ఇంతవరకును ఇట్టి సాధనము అసాధ్యమని తలంచబడెను కాని, ఇప్పుడు “ట్రాజానా” యనునది ఇందుకుగాను యిప్పుడు కనిపెట్టబడినది.

“ట్రాజానా కేశహరము” క్రిములను జంపును. వెంట్రుకల పొడులకు పుష్టిజేయును. వెంట్రుకల నెరుగునట్లు చేయును. కిరీటమునుబోలు తన శిరోజపుంజము షీశించెననియే శ్రీయును విచారపడ నవసరములేదు. త్వరగ నిశ్చయముగ నవి రాగలవు. ఏమానవుడును యావనదేశలో వృద్ధాప్యమును ధరించనవసరములేదు. తమ దృష్టిపథమునందున్న యాయాధమును వినియోగించి తమ యౌవనమును కాపాడవచ్చును.

“ట్రాజానా” లో కొవ్వుకలియదు. కెమిస్టు నడుగవచ్చును. ఇది రెండువిధములుగ నుంచబడును. ఒకటి పురుషులకు, వేరొకటి స్త్రీలకు, మొదటిది అంటుకొని యుండునట్లుగగూడ యుండును. చూరేమందుల దుకాణములో నడిగినను యిత్తురు లేదా సోల్ ఏజెంట్లు మట్టి అండు కో లిమిటెడ్ 19 కెకండులైను బీచ్ పోస్టు బాక్సు 226 మద్రాసు అనివ్రాసిన తెప్పించియైనను యిత్తురు. ఖరీదు 5 డెన్నులు సీసా చల్లుకునే దానితో సహా 1-12-0 ,, 10 ,, 2-12-0

ఆత్మజ్ఞానా సంఘము. శరీరమును విడచినతరువాత ఆత్మస్థితి. దయ్యముల సద్భావమును గురించిన శాస్త్రీయచర్చ చిన్నతైజు చక్కనికూర్పు. వెల రు. 0.8-0 మేనేజరు, ఆంధ్రపత్రికా కార్యాలయము పోస్టుబాక్సు 212, మదరాసు. 591

దంత చూరము. డబ్బి 1-కి నెల రూ 0-2-0 12-కి రూ 1-2-0. ఈ దంత చూరముతో పండ్లు తోముటవలన చిగుళ్లు గట్టిపడును. చిగుళ్ళనుండి రక్తము ప్రవించకుండును నోటదుర్గంధము లేక యుండును. పండ్లు ముక్కి ములరలె తెల్లగానుండును. సర్వ సామాన్యముగ వాడుటకు దగి యున్నది. ఆమృతాంజనేయో, మదరాసు.

యారత్తు రకముల ఇనుపసామానులు సీమసామానుల వివిధగాను చిల్లరగాను సరసమయిన ధరలకు కోరువారు మార్చేనే వ్రాసికొనవలయును. గలము వార్షికులు, అవిశేషము నెలు వరయిరాలు మరమేకుల గకాలు కనిశ్చరకాలు. యిండ్లక పనికివచ్చేబండులుగలయిరాలు బీరువాలకు పనికివచ్చే ఆకురాళ్ళు వగయిరాలు తలుపులకు పీటలకు పనికివచ్చే యిత్తడిపువ్వుల రకాలు యింజనులకు పనికివచ్చే ఆకురాళ్ళు, నట్టు, వాచర్లు, రివేల్లు, యింపకేసులు, యెమిరి, పేపర్లు మొదలగునవి వెల సగముగాను మంచి వస్తువులుగాను విక్రయింపబడును. యేకస్తువులు కావలసి వున్నను మాకు వ్రాసిన ధరలు తెలిపెను. ఆర్డర్లు వాల్యూ పేయబిల్ పోస్టు ద్వారా పంపవలెను. గుండా సుబ్బారాయుడు హార్డువేర్ మర్చెంటు, బజారుపేటి, డోరు నెం 2/175 రు. బెజవాడ. 190

